

Дубінізми для монобільшості

Олександра Дубінського виключили з фракції «слуг», утім він лишається керівником партійного осередку Київщини
» стор. 4

Де житло «під 10 відсотків»?

Що насправді заважає здешевити іпотеку в Україні
» стор. 7

Справжній новий!

Архітектор з Австрії тепер розбудовує об'єднану територіальну громаду на Тернопільщині
» стор. 3

Україна молода

Середа, 3 лютого 2021 року

№9 (5741)

Учорашні курси НБУ:
1 \$ = 28,060 грн
1 € = 33,903 грн
1 рос. руб. = 0,369 грн

Весна за розкладом

Учора бабак Тимко покинув місце самоізоляції й навіщував раннє тепло
» стор. 3

Через шість тижнів хранителька тварини-вішуна Тимка IV обіцяє весняне тепло.
Фото Укрінформ.

UKRINFORM

«Вказані регіональні Телеграм-канали накривають усю південно-східну територію України. І саме вона входить до зони зацікавленості Російської Федерації як проєкт «Новоросія»».

Роман Дудін, начальник СБУ в Харківській області

■ ПРОТИДІЯ

Віртуальна диверсія

Викрили мережу телеграм-каналів, якою просували ідеї «русского міра»

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Кіберфахівці Служби безпеки України викрили масштабну агентурну мережу, яка займалася розвідувально-підривною діяльністю на замовлення 85-го Головного центру Генштабу збройних сил РФ. Сплели цю розгалужену віртуальну «павутину» вихідці з Харкова та Одеси.

Ці найманці свого часу брали активну участь у проєкті «русская весна», а наразі окупувалися на теренах підконтрольного Москві Придністров'я. Саме звідти вони активно адміністрували численні телеграм-канали, що користувалися неабиякою популярністю на Лівобережжі. Йдеться про такі ресурси, як «Легитимний», «Резидент», «Картель», «Сплетница», «Чорний квартал», «Политический расклад», «Нетипичное Запорожье», «Тремпель Харьков», «Одесский фразер», «Днепр live», «Николаев live», «Херсон live».

«Вказані регіональні телеграм-канали накривають усю південно-східну територію України, — повідомив начальник СБУ в Харківській області Роман Дудін. — І саме вона входить до зони зацікавленості Російської Федерації як проєкт «Новоросія». За висновками експертизи, розміщення цих публікацій носять системний характер із вираженим стилем оформлення. Контент направлений на дестабілізацію ситуації в державі, цілеспрямовану дискредитацію органів влади та управління, здійснення впливу на державну політику, виникнення соціальної напруги та протестних настроїв серед населення».

Як повідомила пресслужба СБУ, головним менеджером російського проєкту був одесит, причетний до місцевого «Антимайдану». Саме він напроям спількувався із замовниками провокаційних матеріалів (такі особи ідентифікували вже півсотні), а також звітував перед своїми кураторами. Зміст публікацій, за даними лінгвістично-психологічної експертизи, був спрямований на те, аби сіяти хаос та панічні настрої серед населення. Платили віртуальним «диверсантам» за роботу по-різному. Скажімо, публікація на регіональних ресурсах оцінювалася в кілька сотень гривень, а на загальнодержавних могла сягнути й до 30 тисяч. Українські гроші найманці переводили у валюту й переправляли до Придністров'я, Молдови та РФ. За словами Романа Дудіна, бізнес був цілком прибутковим. Якщо раніше Росія витратила немало коштів на організацію різних диверсій у реальній площині, то віртуальна схема виявилася самоокупною. Тобто отриманих коштів вистачало і на власну зарплатню, і на гонорари для «помічників» в Україні, що повідкривали рахунки в регіональних банках.

Також співробітники СБУ затримали в Києві одну з ключових фігуранток цього ж провадження. Її підозрюють у збиранні інформації, що становить державну таємницю. У підприємливої пані вилучено електронний носій з персональними даними великої кількості правоохоронців, який вона приховала з собою, від'їжджаючи на відпочинок до Домініканської Республіки. СБУ неодноразово отримувала дані щодо використання цього регіону для конспіративних зустрічей співробітників спецслужби РФ зі своїм агентурним апаратом. Новоявленій «Мата Харі» інкримінують статтю 111 — «державна зрада». Також заочно підозру за держзраду оголошено очільнику віртуальної мережі, який переховується від слідства за кордоном. ■

■ НА ФРОНТІ

Росія «матросить»

Кремль обрав абхазський варіант розвитку подій на Донбасі

Тарас ЗДОРОВИЛО

У перший день лютого окупанти знову традиційно порушили режим припинення вогню — п'ять разів обстріляли позиції українських воїнів. Так, у передмісті Авдіївки, що в районі відповідальності оперативно-тактичного угруповання «Схід», збройні формування Російської Федерації відкривали вогонь з автоматичного станкового, ручного протитанкового та підствольного гранатометів. Біля населеного пункту Пищевик окупанти вели вогонь з автоматичних станкових гранатометів, а неподалік Новомихайлівки — зі стрілецької зброї.

У районі відповідальності оперативно-тактичного угруповання «Північ» російсько-окупаційні війська відкривали вогонь з автоматичного станкового та станкового протитанкового гранатометів, великокаліберних кулеметів і стрілецької зброї поблизу Південного.

Про всі факти порушень режиму припинення вогню через Українську сторону СЦКК повідомлено представників ОБСЄ. Бойових втрат серед наших захисників немає.

Упродовж ранку 2 лютого порушень режиму припинення вогню не було зафіксовано.

Набула розголосу НП, що сталася на передовій ще 28 січня. Тоді на Донбасі зник український військовослужбовець. Інци-

дент стався, коли він перебував на чергуванні в зоні бойових дій. Як повідомили у пресслужбі оперативно-тактичного угруповання «Схід», перед зникненням боєць перебував на одному зі взводних опорних пунктів. Примітний той факт, що зброя і патрони залишилися на місці. У штабі оприлюднили інформацію про те, що наразі військовий перебуває на окупованій частині Донбасу, й додали, що всі обставини з'ясовуються.

А навздогін проведеному нещодавно «інтеграційному форуму «Русский Донбасс» в окупованому Росією Донецьку представник окремих районів Донецької області в Тристоронній контактній групі в Мінську Сергій Гармаш, заявив: «Форум» цікавий у тому плані, що позначив дві чіткі тенденції: перша — Росія не має наміру приєднувати до себе цей регіон де-юре, а друга — Кремль обрав абхазський варіант розвитку конфлікту на Донбасі, тобто інтеграцію його де-факто. На практиці це буде виражатися в поголовній видачі паспортів «ДНР» — «ЛНР», а потім і російських; розрив усіх зв'язків місцевого населення з Україною; зменшення кількості населення (тут і ковід у нагоді); витіснення всіх політично неблагонадійних і штучному створенні ідеологічно й етнічно монолітного «російського народу Донбасу».

Сергій Гармаш також пояснив: «Якщо на сьогодні

Схрон боєприпасів невдовзі ліквідували. Фото пресгрупи ООС.

тези Кремля про «внутрішньоукраїнський конфлікт» викликають лише посмішку, оскільки для внутрішнього конфлікту немає ні національного, ні релігійного, ні будь-якого іншого підґрунтя, то зараз під цю

тезу створюється «наукова» та фактична основа — населення регіону позиціонують як якийсь окремий від українського, «російський народ Донбасу». Для цього фальсифікується і зовсім ще недавня історія». ■

■ ВИЛУЧЕННЯ МІНІ АРСЕНАЛУ

Днями співробітники оперативної групи військової контррозвідки Служби безпеки України при штабі ОТУ «Північ» отримали та реалізували оперативну інформацію щодо незаконного та безконтрольного зберігання значної кількості боєприпасів у занедбаній промисловій будівлі неподалік Вуглегірської ТЕС (м. Світлодарськ Донецької області).

Спільно з працівниками Національної поліції України було проведено огляд будівлі, в результаті якого виявлено та вилучено мініарсенал військових засобів ураження. Зокрема, хтось припас собі — постріл ПГ-9С (246 од.) та порохової частини до них (300 шт.), десятки одиниць різних порохів зарядів, броньовано-запально-трасуючих куль (БЗТ) 12,7 мм — 166 од., іншого калібру — 289 од., модернізованих запальних куль (МДЗ) 14,5 мм — 192 од.

■ ДОБРА СПРАВА

Господар не лише про себе дбає

Агрокомпанія щодня розчищає від снігу до 50 кілометрів сільських доріг

Людмила НІКІТЕНКО

На Черкащині від початку снігопадів, які вирують у краї в останні кілька днів, сільськогосподарській компанії «Агро-Рось» відчутно додалося роботи. Адже тут традиційно, як це було й у минулі роки, беруть на себе прибирання місцевих доріг від снігових заметів у селах, де живуть пайовики.

«Із перших снігів ми чистимо дороги в тих селах, де працюємо, — у Буда Макіївці, Пастирському, Макіївці, Самгородку, Ташлику, Ротмістрівці, Плєскачівці та на хуторі Шевченка Смілянського району», — розповідає «Україні молодій» Дмитро Золотоверхий, директор департаменту рослинництва агрокомпанії. За його сло-

вами, допомагають із прибиранням доріг від снігу і в селах Валява, Хлистунівка та Мліїв Городищенського району.

«У нас щодня на розгортанні снігу працює шість одиниць техніки, ще дві одиниці задіяно на посипанні доріг. Загалом на цих роботах трудиться кожного дня 14 наших працівників», — веде далі Дмитро Вікторович.

Компанія цілодобово тримає на постійному контролі якість доріг у цих селах і робить усе задля того, аби вони постійно були проїзними. І не лише головні дороги, якими рухається техніка підприємства, а й звичайні сільські вулиці.

«За клопотанням сільських рад ми чистимо від снігу дороги у цих селах. А

Сніг на радість, коли розчищають дороги. Фото агропідприємства.

на їх посипання витратили вже 150 тонн гранітного відсіву та 30 тонн солі», — зазначає Дмитро Золо-

товерхий. Загалом щодня сільськогосподарська компанія прочищає до 50 кілометрів сільських доріг. ■

■ ВИБІР

Справжній новий!

Архітектор з Австрії тепер розбудовує об'єднану територіальну громаду на Тернопільщині

Світлана МИЧКО

З «новими обличчями» на минулих місцевих виборах було невтішно, бо за ними здебільшого були або зовсім не ті люди, які потрібні для реформ, або «перемальовані старі». А от місту Бережани на Тернопільщині, схоже, пощастило. Міським головою там став 38-річний архітектор Ростислав Бортник, який до цього багато років жив і працював у австрійській столиці Відень.

Родом пан Ростислав, правда, з Бережан, свого часу закінчив там агротехнічний інститут, однак стажування в Австрії дало поштовх до крутого життєвого повороту. Вже за кордоном здобув зовсім іншу освіту і зпродовж останніх тринадцяти років працював там, зокрема у Відні, архітектором, проектував соціальні об'єкти. Актив-

но займався і громадською діяльністю, в тому числі й як член австрійського Товариства української молоді. Словом, мав усі можливості для самореалізації і безбідного життя в одній із найбагатших країн Європи.

Та серце, мабуть, нестримно кликало в маленькі рідні Бережани, у яких багату історію та не менше сучасних проблем. Тож як тільки стартувала минулорічна виборча кампанія до місцевих рад, він подав документи для реєстрації кандидатом на міськего голову. І ось як відповів на запитання, навіщо це йому, задане журналістом «Радіо «Свобода»: «У мене ідея балотуватись виникла не цього року. 10 років тому я писав німецькою і українською мовами дипломну роботу про план розвитку міста Бережани, пілотний проект «Про покращення екологічної, еконо-

Ростислав Бортник.
Фото з власного архіву.

мічної ситуації малих міст України під впливом сучасної архітектури на прикладі міста Бережани». Тоді вже запитав себе, а що б було, якби реставрувати замок, збудувати молодіжний християнський центр, Дім для старших людей. І тоді припустив, а що б я зробив, якби балотувався і став мером міста?..»

Свою виборчу кампанію Ростислав Бортник оплатив винятково з власних коштів.

А свою передвиборчу програму, в якій понад 120

конкретних пунктів, спрямованих на всебічний розвиток міста та вирішення його основних проблем, він представив землякам під назвою «Бережани. Там, де добре».

«Так, на першому місці — саме розвиток Громади, а я як кандидат є менеджером і рушієм її реалізації. Можу вас запевнити, що над цією програмою я працював сам, і не останній місяць, рік, і не два», — писав він у передмові. Дуже віриться, що новий голова свою громаду не розчарує. ■

■ ПРОГНОЗИ

Весна за розкладом

Учора Бабак Тимко покинув місце самоізоляції й навіщував раннє тепло

Лариса САЛІМОНОВИЧ
Харківська область

«Синоптик» Тимко IV, що проживає на біологічній станції в селі Гайдари на Харківщині, вже традиційно повідав про перспективи весняної погоди. На щастя, вчора смітливий бабак не побачив свою власну тінь через хмарне небо, тому тепло, найвірогідніше, не забариться. «Весна вже наступає, — повідомила хранителька тварини-віщунки Надія Токарська. — Тобто весна буде ранньою, але треба почекаати ще трішки. Через шість тижнів буде тепло».

Цього разу, як і раніше, чотирилапого синоптика

попросили зробити більш розширений прогноз на близьке майбутнє, що стосується нагальних проблем. Очікувано йшлося про способи порятунку від коронавірусу. На вибір тварині запропонували пляшечку з написом «Вакцина», природні методи (часник, фрукти, спортивне знаряддя), космічний апарат із лозунгом «На Марс», а також іграшки у формі «Ждуна» і «Витримки». За два заходи було обрано останню, хоча спочатку рушив віщун до спортивного знаряддя.

Цю зиму Тимко провів у повній ізоляції, і причиною цього став не коронавірус. Річ у тім, що на його подружку через зміну

Надія Токарська з Тимком IV.
Фото «Суспільного».

клімату напало повне безсоння. «Вона так само, як і попереднього року, не спала, хоча ми сподівалися, — повідомив співробітник кафедри зоології університету імені Каразіна Володимир Ронкін. — Вона активна, не заснула, тому ми їх розсадили з двоспального ліжка в односпальні. На жаль, надію на потомство

цього року ми втратили». Ось такі, вони примхи погоди.

До речі, минулого року після тривалої хвороби помер багаторічний хранитель династії харківських синоптиків професор Віктор Токарський. У Гайдарях ушанували його пам'ять хвилиною мовчання. ■

Людмила НІКІТЕНКО

У перший день лютого у Черкасах невідомий «замінував» усі школи. Тож учням та вчителям довелося в терміновому порядку евакуюватися зі своїх навчальних закладів, доки там працювали слідчо-оперативні групи, вибухотехніки, пожежники, кінологи та екіпажі патрульної поліції. А після такої новини 11-річний школяр із Яснозир'я Черкаського району взяв телефон і повідомив поліцію про начебто закладену вибухівку в приміщенні школи у своєму селі.

У Яснозир'я також при-

■ ОБВА!

Заразне «мінування»

П'ятикласник вирішив не йти у школу

були правоохоронці, вибухотехніки та кінологи. У результаті огляду будівлі та прилеглої території вибухонебезпечних предметів виявлено не було, розповіли «Україні молодій» в обласному управлінні поліції.

Тим часом правоохоронцям вдалося встановити особу «мінера» — п'ятикласника. Як пояснив

школяр поліції, він прочитав у соціальних мережах, що через «замінування» в місті Черкаси зупинено навчальний процес, і теж вирішив не йти до школи, тому й повідомив про вибухівку.

Під час огляду в малого хулігана вилучили його телефон, з якого надійшло повідомлення про мінуван-

ня. Відкрито кримінальне провадження за ч. 1 ст. 259 — завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності Кримінального кодексу. Також правоохоронці склали адміністративний протокол за ст. 184 КУпАП — невиконання батьками або особами, що їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей.

Наразі невідомо, хто «замінував» школи в Черкасах. За даним фактом також відкрито кримінальне провадження за тією ж статтею, що й проти малолітнього сільського «мінера». ■

■ ВТРАТА

Людина-фестиваль

Сергій Проскурня пішов режисерувати у засвіти

Свдокія ФЕЩЕНКО

Несподівано, і від того аж занадто пронизуючи болем втрати, полишив світ 1 лютого Сергій Проскурня. Бо 63 — то ще роки бурхливої творчої енергії, вже чітко викристалізованої життєвої позиції, але все ще подитячому наївній віри в те, що добру й закладеним працями істинам треба давати шанс — і все є і буде Україна.

Ось лише децимля справ Сергія Проскурні — людини-фестивалю, як його називає мистецьке коло, а офіційно українського театрального режисера, продюсера, лауреата премій Національної спілки театральних діячів України «Експеримент» (2001) та імені Сергія Данченка. Він, львів'янин за місцем народження, з 1984-го вів активну діяльність щодо повернення в Україну Леся Танюка, а коли здійснилося — спільно з ним і сценографом Володимиром Карашевським брав участь в організації серії «Київських театральних вечорів» (1986—1988р.р.), у тому числі — дебюту поетичної групи «Бу-Ба-Бу» (Юрій Андрухович, Олександр Ірванець, Віктор Неборак).

Співатор концепції (спільно з Олесем Бердником) та головний режисер фестивалю «Собор Української Духовної Республіки» — 6-8 липня 1990-го, Коломия. Постановка на пленері драматичної поеми Віри Вовк «Іконостас України» за участю Богдана Ступки, Наталії Наум, Івана Гаврилюка, Наталії Сумської та інших акторів кіно і театру.

Долучився до команди творців легендарного Всеукраїнського фестивалю популярної пісні та сучасної музики «Червона рута», був співавтором сценарію (спільно з Кирилом Стеценком та Олександром Ірванцем) і головним режисером 1-го фестивалю у Чернівцях (вересень 1989 р.).

Для кінофестивалю «Молодість» Сергій Проскурня був не лише другом, а й справжнім наставником, очоливши міжнародне журі 40-го сезону в 2010-му. У 2013-2014 роках — втілював масштабний кінопроект «Наш Шевченко», частину сюжетів знімав на Євромайдані. Розробив концепцію виставки «Шевченкоманія», яка тоді ж відбулася в Мистецькому арсеналі в Києві. Є режисером ораторії «З нами Бог», присвяченої Героям Небесної Сотні та військовим, що воюють на сході України. Моделював кілька років тому масштабний мистецько-театральний фестиваль у Кропивницькому з однойменною містою назвою. У ніч на Івана Купала 2020-го презентував у Києві з командою Благодійний онлайн-марафон світового українства, присвячений 50-річчю пісні Володимира Івасюка «Червона рута».

«Коли я придумав «Першу хвилину миру», мені видавалося, що це мала бути досить камерна церемонія. А коли він її перетворив на «олімпійські ігри», то я трохи злився: мені здавалося, що то трохи занадто, — поділився історик і телеведучий Олександр Зінченко. — Після параду він щось таке чудове вставив на церемонію вручення нових прапорів. Питаю: Гайдн? Він: Бортнянський! (...) І був Моцарт на день пам'яті Героїв Небесної Сотні, Бортнянський і Чайковський на День Незалежності та Бетховен на 8 травня».

Прощання з Сергієм Проскурнею планується на четвер, 4 лютого, у Києві. ■

Іван БОЙКО

Одіозного нардепа Олександра Дубінського таки виключили з фракції «Слуга народу» під час вечірнього засідання монобільшості в понеділок. Здавалося б, звичайна справа, адже «слугам» не вперше «вказувати на двері» своїм однопартиїцям із мандатом, які завдали провладній більшості репутаційної шкоди. Однак у випадку з Дубінським це далось монобільшості не так уже й легко: достатній медійник і скандаліст витиснув зі свого виключення максимум хайпу. Тим більше що на минулому тижні він публічно відмовився піти з фракції за власним бажанням на прохання президента Зеленського в день його народження. І тим самим зашкодив ще й авторитету лідера Зе-команди.

Сашко має піти геть

Уже у вівторок вранці, одразу після початку роботи п'ятої сесії Верховної Ради IX скликання, спікер парламенту Дмитро Разумков офіційно зачитав повідомлення про те, що «жертву» санкцій уряду США Дубінського виключили з фракції.

«Згідно з рішенням засідання депутатської фракції політичної партії «Слуга народу» від 1 лютого 2021 року повідомляю про виключення народного депутата Олександра Дубінського зі складу депутатської фракції «Слуга народу», — проголосив голова ВР.

Відомо, що за виключення віддали свої голоси 198 членів фракції, 29 — проти, 19 — не голосували. При цьому монобільшість ухвалила це питання блискавично: без обговорення на засіданні фракції і без надання «останнього слова» самому вигнанцю.

Не дивно, що сам Дубінський назвав свій партійний «остракізм» не інакше як «маніпулятивною історією і чистим фарсом», мовляв, на «найкоротшо-

НА ВИХІД

Дубінізми для монобільшості

Олександра Дубінського виключили з фракції «слуг», утім він лишається керівником партійного осередку Київщини

му» засіданні не були пред'явлені ані підписні листи, ані інші результати голосування.

«Ви розумієте, що пройдені всі червоні лінії фракцією, ми побачили справжні обличчя політичних акторів і в офісі президента, і в українському парламенті. Ми прекрасно розуміємо, що це — маніпулятивний результат, який був необхідний конкретним людям для отримання конкретних дивідендів, саме політичних, і для вирішення своїх власних проблем», — обурився депутат. І додав, що в цьому випадку він бачить «боязуство і підлість» окремих осіб.

Зауважимо, що напередодні Дубінський спробував натиснути на колег і оголосив про проведення «паралельного підрахунку голосів» за або проти його виключення. Зокрема, наполегливо пропонував кожному «служі» повідомити свою позицію з питання свого виключення з фракції. Мовляв, «країна і виборці» повинні знати своїх героїв. Утім однопартиїдці переважно проігнорували цей заклик Дубінського.

Із мандатом і партійним квитком

Що ж далі? Виключення з фракції не означає втрату депутатського мандата для Дубінського. Адже він пройшов під купол Верховної Ради не за списками партії Зеленського, а як мажоритарник.

Так, нардеп від монобільшості Віталій Безгін пояснив у коментарі ЗМІ, що Дубінський продовжить працювати у Раді в статусі позафракційного обранця.

Олександр Дубінський допикатиме колишнім однопартиїцям і Зеленському новими скандалами.

«Якби він був списковиком, то він би склав мандат. Оскільки він — мажоритарник, якого обрали представники округу, то зберігає за собою статус народного депутата», — наголосив нардеп.

Мало цього, після виключення з президентської фракції депутат Олександр Дубінський продовжує обіймати посаду керівника Київського обласного осередку партії «Слуга народу». Тим більше що й із самої партії його ще ніхто не виключав, він продовжує бути її членом.

Утім «слуги» обіцяють не затягувати і з цим питанням. Зокрема, депутатка Ірина Верещук заявила в ефірі «Свободи слова», що питання членства Дубінського в партії та його керівництва обласним осередком мають розглянути найближчим часом на зборах «Слуги народу».

На її думку, члени монобіль-

шості продовжать працювати та не вийдуть із провладної фракції через виключення Дубінського, як той погрожував раніше. Власне, і сам вигнанець одразу після виключення закликав однодумців не йти: мовляв, кому як не їм «рятувати президента і країну від шляху в прірву, куди веде його нечистолюбне оточення».

У свою чергу, голова фракції Давид Арахамія висловив впевненість, що фракція житиме далі і після вигнання Дубінського.

«Чому я проголосував «за»? Він не відреагував на заклик президента, що треба вийти хоча б тимчасово, щоб не кидати тінь на фракцію... Зараз дійшло до точки кипіння», — каже пан Арахамія.

За його словами, він як керівник фракції мав захищати колег, бо пан Дубінський (якого назива-

ДОВІДКА «УМ»

Нагадаємо, що раніше «слуги народу» вже виключали кількох депутатів зі складу фракції. Так, у листопаді 2019 року виключили депутатів Антона Полякова та Анну Скороход «за порушення домовленостей щодо спільної позиції з тих питань, за якими фракція виробила спільну позицію».

У відповідь пані Скороход звинуватила партію «Слуга народу» в політичному переслідуванні після того, як вона проголосувала проти закону про ринок землі та реформи «Нафтогазу». Тоді як Антон Поляков твердив, що його виключили з фракції через критику партії у соціальних мережах.

На початку вересня 2020 року у фракції зібрали підписи за виключення з фракції колеги Гео Лероса. Сам депутат заявляв, що збирати підписи очільнику фракції Давиду Арахамії нібито наказав президент Володимир Зеленський після виступу Лероса в парламенті 1 вересня. Тоді Лерос звинуватив президента в порушенні передвиборчих обіцянок.

Перед тим Гео Лерос оприлюднив кілька відео у «Фейсбуці», на яких брат глави офісу президента Андрія Єрмака обговорює зі співрозмовниками нібито питання призначення на державні посади.

Також у вересні 2020 року депутат Олександр Юрченко сам написав заяву про вихід із фракції, проте причиною стало затримання на хабарі його помічника Івана Фіщенко і скандал з корупційним лобізмом у стінах парламенту. Згодом генпрокурор Ірина Венедіктова підписала повідомлення про підозру і самому Юрченку.

ють людиною олігарха Ігоря Коломойського) «відомий своїми атаками на колег по фракції і по Кабміну».

Утім зрозуміло, що вигнанець, який «атакував» Зе-команду ще тоді, коли був у її лавах, нині не стримуватиме себе взагалі. Отже, справжня прірва, про яку він попереджає Зеленського і компанію, ще передо. ■

ГОЛОС ВУЛИЦІ

Висока плата за вибір влади

У Полтаві продовжують протестувати проти захмарних тарифів

Ганна ЯРОШЕНКО

Полтавці знову вийшли на вулицю, протестуючи проти захмарних тарифів на комунальні послуги. Акція розпочалася з автопробігу. А потім відбувся мітинг біля пам'ятника Тарасу Шевченку навпроти Полтавського краєзнавчого музею. На ньому одна з організаторів протесту Тетяна Донченко повідомила, що ініціативна група з представників Полтави, Кременчука, Лубен, Оржиці, Миргорода, Хорола, Чутового й Нових Санжар ухвалила рішення про створення руху опору тарифному геноциду.

«Ми звертаємося із закликом про об'єднання й до жителів інших областей України. Єдиний рух опору дасть нам змогу доносити наші вимоги до влади, вимагати від неї гідного життя», — зазначила активістка.

Вона зачитала напрацьоване ініціативною групою небайдужих полтавців звернення до президента, уряду та Верховної Ради, в якому, зокрема, йдеться про те, що вартість комунальних послуг нині перевищує 70 відсотків доходів звичайних українців, і попросила присут-

ніх підтримати своїми підписами такі вимоги: знизити ціну на природний газ до чотирьох гривень за кубічний метр, зборонити плату за транспортування при оплаті будь-яких комунальних послуг, провести незалежний аудит усіх компаній — надавачів комунальних послуг із широким залученням представників громадськості та Антимонопольного комітету, повернути всі газо-, електро- та теплопостачальні мережі на баланс ОТГ, створити єдину державну систему моніторингу виробництва, споживання та оплати паливно-енергетичних ресурсів, а також комунальних послуг, ліквідувати НКРЕКП як неконституційне утворення. Тетяна Донченко закликала організувати збір підписів під зверненням і за місцем проживання.

А далі учасники акції протесту рушили колоною спершу до будівлі міської ради, а потім — до приміщення облдержадміністрації та облради. До протестувальників вийшов голова обласної ради Олександр Біленький. Він запевнив, що завжди готовий зустрічатися з людьми. Що ж до тарифів,

за його словами, не встановлює, не погоджує й не затверджує їх. При цьому вона першою в Україні звернулася до керівництва держави з вимогою накласти мораторій на нові непідйомні для основної маси населення тарифи. Олександр Юрійович додав, що, певно ж, усі голосували за нинішню владу — президента й Верховну Раду, тож тепер мають нести колективну відповідальність.

Активісти нагадали голові облради, що, згідно із законом України, плата за всі комунальні послуги не повинна перевищувати 15 відсотків сукупного доходу родини (до того ж там чітко вказано, що це має бути на контролі як прокуратури, так і органів місцевого самоврядування), і поцікавилися, за якою ціною, на його думку, мають відпускати природний газ для потреб населення.

«За собівартістю, — конкретизував Олександр Біленький. — У зверненні обласної ради до керівництва держави ми якраз вимагали, щоб ціна на послугу із транспортування газу в нашій області була на 50 відсотків нижчою, оскільки ми маємо га-

Під час мітингу біля пам'ятника Тарасові Шевченку. Фото автора.

зові родовища. Це неправильно, що ціна на блакитне паливо однакова, скажімо, на Закарпатті й у нас». А у відповідь на запитання, чи реально повернути «Полтавагаз» до комунальної власності, голова обласної ради наголосив: «Одним із пунктів нашого звернення є передача газопроводів низького й середнього тиску у власність громад. Це те, що ми могли зробити в межах своїх повноважень».

Тим часом Тетяна Донченко поінформувала, що вже створена група з депутатів облради на чолі з Русланом Богданом, яка займається цим питанням. Протестувальників цікавило й те, чому в Полтаві найдорожча

вода. «Це міф, — заперечив голова обласної ради. — Але треба враховувати той факт, що «Полтававодоканал» піднімає воду із глибини 800 метрів, а, скажімо, «Черкасиводоканал» бере її з Дніпра». Також він пояснив, чому обласна рада не вітає передачу «водоканалу» й «теплоенерго» на баланс міста: «Це стратегічні підприємства, і ми нікому не дозволимо їх ані продати, ані «роздербанити».

Що й казати, спілкування було доволі емоційним. Час від часу обурені містяни ставили запитання: як виживати, якщо чи не весь дохід «з'їдає» «комуналка»? Відповіді на нього поки що немає. ■

■ НЕ ГАЗУЙ!

Зупинити «троянського коня»

Париж закликав Берлін відмовитися від газопроводу «Північний потік-2»

Ігор ВІТОВИЧ

Франція закликала Німеччину відмовитися від проекту газопроводу «Північний потік-2» з Росією в контексті арешту і суду над опозиціонером Олексієм Навальним та жорстокими розгонами акцій протесту на його підтримку. «Ми завжди говорили, що в нас були дуже великі сумніви з приводу цього проекту», — зазначив держсекретар з європейських справ в МЗС Франції Клеман Бон в ефірі радіостанції France Inter. На питання журналіста, чи виступає Франція за відмову від проекту газопроводу, він відповів: «Так, дійсно, і ми говорили про це раніше».

Лікуємо Навального й дуємо далі

США і деякі європейські країни, в числі яких Польща, Україна та країни Балтії, вже неодноразово критикували будівництво газопроводу «Північний потік-2», який, за планами, повинен подвоїти поставки палива до Європи, в порівнянні з уже діючим «Північним потоком-1». Критики нового газопроводу вважають: він збільшить залежність Німеччини і Європейського Союзу від російського газу і від Москви.

Питання припинення цього будівництва вже обговорювали в ЕС після отруєння Олексія Навального, а також після його арешту 17 січня (до Росії опозиціонер, нагадаємо, повернувся після п'яти місяців лікування і реабілітації в Німеччині й одразу був затриманий). Нещодавно негайно відмови від проекту зажадав Європейський парламент. Після придушення протестів у різних містах Росії 23 і 31 січня ця тема — знову на столі переговорів європейських політиків.

Водночас Європа також розглядає можливість запровадження нових санкцій, якщо президент Росії Володимир Путін продовжить придушення опозиційних виступів. «Ми вже вводили санкції, і ми могли б ввести ще нові, але ми повинні визнати, що цього недостатньо», — сказав в інтерв'ю французький держсекретар. Тому «я думаю, що варіант із «Північним потоком» можна розглянути», — додав Клеман Бон, підкресливши, що «таке рішення залишається за Німеччиною, оскільки цей газопровід іде в Німеччину».

21 січня канцлер Німеччини Ангела Меркель в черговий раз підтвердила свою прихильність проекту «Північний потік-2». «Федеральний уряд не змінив своєї базової позиції» з питання про долю газопроводу, — заявила у відповідь на висловлювання французького держсекретаря офіційна представниця канцлерки Німеччини Мартіна Фітц, цитує її «Франс Пресс». Новий голова співпралячої в Німеччині партії ХДС Армін Лашет також заявив, що не має наміру переглядати свою підтримку газопроводу, незважаючи на спротив США та деяких європейських країн. Лашет, який як лідер ХДС має великі шанси замінити Меркель на посаді канцлера Німеччини після парламентських виборів у вересні, також закликав російську владу звільнити Навального. Однак він додав: «Нам ще потрібно шукати можливості для співпраці з Росією».

Будівництво газопроводу поновили в грудні 2020-го.

У Берліні не бачать зв'язку між газогоном і демократією в Росії

Окрім непрозвоненої «бетонної» позиції уряду Ангели Меркель, в Німеччині також сформоване потужне проросійське лобі на користь «Північного потоку-2». Колишній глава Європарламенту Мартін Шульц в інтерв'ю тижневику «Шпігель» закликав продовжити будівництво газопроводу «Північний потік-2». «Ми не повинні пов'язувати «Північний потік-2» зі справою Навального. Є кращі способи реагування, які зрештою допоможуть російській опозиції та пану Навальному», — вважає Шульц. Його думка узгоджується з думкою Герхарда Шредера, колишнього канцлера Німеччини, а нині президента консорціуму «Північний потік-2».

У Берліні не бачать зв'язку між газогоном і демократією в Росії

Шульц сумнівається, що «закриття будівництва трубопроводу призведе до стійкої демократії в Росії». На його думку, «більше можна досягти за допомогою діалогу та пропозицій, які також відповідають економічним та політичним інтересам Росії». Колишній президент ЄП і колишній голова Німецької соціал-демократичної партії (СДПН) заявив, що «сти-

кався з дискусією щодо «Північного потоку-2» як президент Європарламенту». Зрештою, Європейська комісія вирішила підтримати «Північний потік-2», і проект був створений «на європейському рівні законно». Шульц також вважає, що за Джо Байдена «Сполучені Штати будуть максимально прагматичними». «Байден не бажає ескалації. Тому з ним можна буде розумно поговорити про «Північний потік-2», — оцінює він.

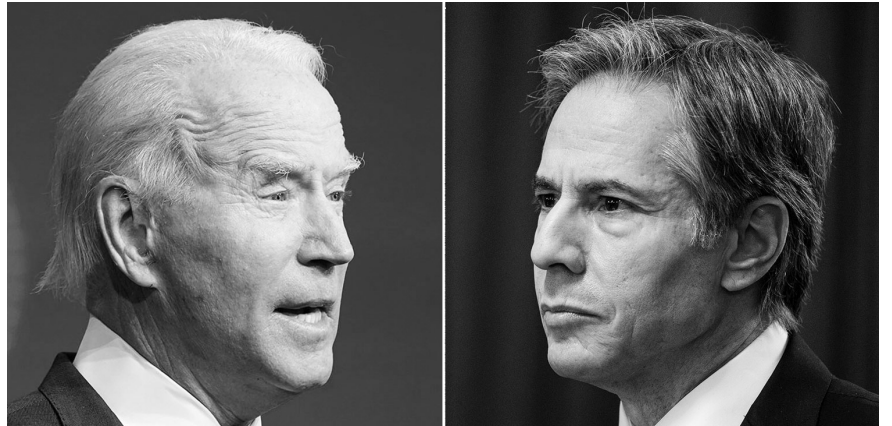
На початку грудня 2020 роботи за проектом газопроводу, вартість якого становить понад 9 мільярдів євро, поновили в водах Німеччини. Повідомлення про відновлення робіт з'явилося через рік після того, як вони були припинені на рік через санкції США. Прокладання газогону наближається до завершення, і більша частина роботи, яку ще потрібно виконати, буде проведена у водах Данії. «Рейтер» повідомляє, що на сьогодні виконано понад 90 відсотків робіт проекту.

На тлі непроступливості Берліна наразі єдина надія покладається на рішення дії нової адміністрації США. Президент США Джо Байден вважає, що будівництво газопроводу «Північний потік-2» не вигідне для Європи. Про це заявляла пресекретарка Білого дому Дженніфер Псакі. «Президент і надалі вважає, що «Північний потік-2» — це погана угода для Європи», — сказала Псакі на брифінгу. Вона також зазначила, що нова адміністрація вивчить ухвалені раніше санкції проти «Північного потоку-2». За словами Псакі, Байден консультуватиметься з цього питання з європейськими партнерами. Речниця Білого дому, утім, не повідомила, чи обговорювали Байден та канцлерка Німеччини Ангела Меркель «Північний потік-2» під час телефонної розмови 25 січня. Раніше Меркель заявляла, що хотіла би обговорити цю тему з новим американським президентом. ■

■ ПАРТНЕРИ

Вашингтон хоче в «нормандський формат»

Німеччина — проти

Президент США Джо Байден і держсекретар Ентоні Блінкен.

Ігор ВІТОВИЧ

В американській адміністрації розглядають можливість підключитися до «нормандського формату» для скорішого вирішення конфлікту на Донбасі, повідомляє німецьке видання «Шпігель». Однак ця ініціатива не знаходить підтримки в Німеччині. За словами експертів, входження Вашингтона в «нормандський формат» не знаходить схвалення з боку його учасників, оскільки США можуть встановити повний контроль над ситуацією.

За даними видання, Байден і держсекретар Ентоні Блінкен висловлюють невдоволення роботою «нормандського формату», оскільки за останні шість років домогтися значного прогресу так і не вдалося. Журналісти звернули увагу, що в 2014 році, ще в період президентства Барака Обами, Сполучені Штати залишили рішення української кризи Європі. До того ж, як зазначено в матеріалі, під тиском канцлера ФРН Ангели Меркель Обама навіть не почав поставляти зброю українській армії, що стало причиною для невдоволення з боку Байдена, який тоді був віцепрезидентом.

Тепер, згідно з даними видання, Байден розраховує, що участь Вашингтона в переговорах посилить тиск на Москву і тоді вона погодиться вирішити конфлікт мирно.

Офіційно про намір брати участь у «нормандському форматі» нова американська адміністрація наразі не повідомляла. Як зазначено в матеріалі «Шпігеля», якщо такий намір і є, то він не викликає захоплення у федерального уряду Німеччини. «Врешті-решт, це може призвести до того, що президент Росії Володимир Путін повністю відмовиться від «нормандського формату», — наголошується в публікації.

До речі, в ФРН раніше висловлювалися проти входження США. Наприклад, таку заяву в жовтні 2019 року зробив член комітету з міжнародних справ Бундестагу ФРН Родерік Кізеветтер. «Я думаю, що це європейський формат і він повинен залишитися європейським», — заявив Кізеветтер в інтерв'ю РІА «Новості».

Натомість українська сторона підтримує ідею вступу в цей формат Сполучених Штатів. Про це, зокрема, в середині січня цього року говорив міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба. За його словами, такий формат буде набагато «кориснішим та ефективнішим». Водночас він визнав, що для залучення в новий формат США свою згоду повинні дати всі інші його учасники.

Що стосується позиції Росії в питанні зміни списку учасників «нор-

мандського формату», то в липні 2019 року тодішній заступник міністра закордонних справ РФ Григорій Карасін в інтерв'ю РІА «Новості» заявив, що Москва не заперечує проти ініціатив щодо розширення за рахунок Сполучених Штатів. При цьому він зазначав, що Франція і Німеччина теж повинні бути з цим згодні, а поки, за його словами, такої впевненості немає.

Заступник директора Інституту країн СНД Володимир Жарихін також звернув увагу, що не всі сторони «нормандського формату» підтримають ідею входження в нього США. «Все, що США можуть робити з «нормандським форматом», — блокувати виконання рішень «четвірки» і Мінських угод. Поки від США виходило, скоріше, гальмування вирішення проблеми», — сказав експерт «Газети.Ru». Він пояснив небажання Німеччини розширення «нормандського формату» за рахунок США тим, що це може перетворити його на майданчик для з'ясування стосунків між Росією і Сполученими Штатами. Німеччина і Франція при цьому, за словами Володимира Жарихіна, відійдуть на другий план. До того ж ситуація, як зазначив експерт, ускладнюється тим, що США мають значно більший вплив на Україну в порівнянні з Євросоюзом. ■

■ А ТИМ ЧАСОМ...

«Новий день» у відносинах України і США

Міністр закордонних справ України Дмитро Кулеба провів першу телефонну розмову з Державним секретарем США Ентоні Блінкеном. Як повідомляє пресслужба МЗС України, співрозмовники підтвердили важливість зміцнення стратегічного партнерства України та США. «У наших відносинах починається новий день», — зауважив Дмитро Кулеба. Держсекретар США заповнив у непохитній підтримці суверенітету та територіальної цілісності України, євроатлантичних прагнень нашої держави. Пан Блінкен також наголосив, що санкції проти Росії за її агресію на Донбасі та в Криму мають залишатися до повного виконання Москвою своїх зобов'язань із мирного врегулювання. Дмитро Кулеба зауважив, що Україна вітатиме посилення ролі США у дипломатичних зусиллях із врегулювання російсько-української війни та деокупації Донбасу й Криму. У свою чергу, Ентоні Блінкен заповнив Дмитра Кулебу в готовності нової адміністрації США розвивати міцну економічну та військову підтримку України, включно з наданням летальної зброї.

Співрозмовники обговорили перспективи контактів на всіх рівнях, включаючи найвищий, та підтвердили взаємне запрошення здійснити робочі візити, коли обставини та карантинні обмеження це дозволитимуть.

ГРОШІ І ТЕНДЕНЦІЇ

«Ваше благородство»

Вартість банківського золота, яка, здавалося, вже досягла свого максимуму, невдовзі може побити свій же рекорд і сягнути значення у 2300 доларів за унцію

Олег ГАНСЬКИЙ

Минулої осені новина про появу вакцини проти коронавірусу, нібито вже цілком дієвої та ефективної, спровокувала зліт фондового ринку і, як наслідок, обвал цін на дорогоцінні метали. Таким чином, як тоді здавалося, закінчилася епоха безпрецедентного подорожчання золота, яке ми спостерігали упродовж весни, літа і навіть початку осені, коли за унцію давали понад дві тисячі доларів. Утім, як ми потім побачили, падіння виявилось тимчасовим, і вже в січні за унцію давали понад 1800 доларів. А тому далеко не всі аналітики погоджуються, що епоха золота і справді завершилася. І радять інвесторам у цінний метал не поспішати продавати свої злитки, а навіть навпаки — вкладати кошти у злитки цінних металів вони вважають доцільнішим, ніж на фондовий ринок.

Вище тільки зорі

За останніми підрахунками аналітиків, за підсумками минулого, 2020, року зростання вартості золота в американській валюті склало 24%, а в європейській — 14%. Причому в деяких країнах зростання було значно більшим, і експерти назвали його «вибуховим». Наприклад, у Венесуелі торік вартість унції золота піднялася на 3020% і перевищила 2 млн боіварів. В Аргентині золото подорожчало «лише» на 76%, в Бразилії — на 62%, а в Туреччині — на 56%. У червоній зоні, тобто вище від середнього рівня, знаходилися навіть США, де унція піднялася на 24%, Британія (на 21%) і КНР (17%).

Аналітики «Голдман Сакс» очікують подальшого зростання золотих котирувань і прогнозують підвищення цін цюгоріч — 2300 доларів за унцію. Їхні колеги з «Кепітал Економікс» мають дещо скромніший прогноз — 1900 доларів за унцію, а в «Морган Стенлі» навіть очікують невеликого падіння, одночасно з тим, як світова економіка виходитиме з коронавірусної пандемії.

Тим часом економічні аналітики стверджують: інвестувати у золото нині є вигіднішим, ніж у купівлю валют. Адже, наприклад, торік індекс долара знизився більш ніж на 6%, та й, загалом, падала вартість активів не лише на валютному ринку, а й товарно-сировинний ринок перебував під тиском переважно частину 2020 року. У більшості випадків акції виробників дорогоцінних металів зростали швидше базового активу. І на цьому тлі золото подорожчало на 25%, ціна за метал влітку сягнула позначки більше ніж у 2 тисячі доларів за унцію. Срібло подорожчало на 50%, а платина та паладій повторили цей показник.

Нинішній рік, за цими ж прогнозами, для дорогоцінних металів буде непростим. Оскільки частина бюджетних витрат у США, ймовірно, буде фінансуватися безпосередньо шляхом збільшення держборгу. Це знизить зацікавленість приватних

інвесторів, серед яких багато громадян США, у покупці захисних активів. Реальні ставки будуть у негативній зоні, в тому числі завдяки збільшенню пропозиції доларів, що буде тривати протягом цього часу. У такому випадку вартість золота на пряму залежатиме від ослаблення долара. З технічної точки зору, передумовою кращого результату золота буде консолідація котирувань у періоді зростання американської валюти. Зміцнення долара при одночасній стійкості котирувань золота та інших дорогоцінних металів у нинішньому році буде означати, що вони виконали функцію захисту заощаджень інвесторів.

Назагал же, як передбачається, золото і справді має всі шанси закріпитись на позначці вище 2 тисяч доларів за трійську унцію, ціна платини зростатиме до позначки понад 1,2 тисячі доларів із потенціалом зрости до 1,9 тисячі до кінця року. Ціна паладію коливатиметься у межах 2,2 тисячі — 1,5 тисячі доларів за унцію і залежатиме від промислового попиту на метал.

Золото. Або цінні папери Китаю

...Золото у всі часи вважалося найстабільнішим і найнадійнішим активом під час будь-яких криз. Коли банкіоти перетворюються на папірці, нерухомість — на руїни, а бізнес — на ніщо, вартість диявольського металу тільки зростає, а той, хто володіє ним, володіє світом. Менш глобальні кризи дають менш динамічний і менш драматичний результат, але при цьому тенденція завжди залишається такою: коли у світі панує стабільність і економіка розвивається семимильними кроками, на цінні метали мало хто звертає увагу, віддаючи перевагу сучаснішим і прибутковішим інвестиційним механізмам. Але як тільки ситуація змінюється, то саме золото стає тим прихистком, до якого поспішають люди, аби зберегти свій капітал. Навіть не примножити, а просто врятувати від знищення.

— Золото — це ліквідність в останній інстанції, — каже російський аналітик Дмитро Голубовський. — Коли втрачається довіра до всіх грошей, люди купують золото. Зараз у світі така ситуація, що втрачається довіра до всіх грошей. В умовах падіння прибутку з продажу вугледнів золото стало для російської влади другою нафтою. Чинники довгі роки пишномовно заявляли з трибун, що ми розвиваємо несировинний сектор економіки, залежність від продажу ресурсів знижується.

Ще влітку зарубіжні аналітики заявили: інвестори повинні вкладати свої гроші в золото, оскільки зараз воно показує хороші результати напередодні таких ризикових подій, як, наприклад, вибори в США. Головний регіональний директор фірми UBS Global Wealth Management CNBC Келвін Тей заявляв, що попереднє падіння золота створило вдалий момент для інвесторів зайти в цей актив. Саме така ситуація,

на думку його колег, сформувалася зараз.

...Раніше, влітку коронавірусного 2020 року, ціни на золото досягли рекордних висот і вперше в історії перевищили дві тисячі доларів за унцію. Сприяла такому злету ситуація абсолютної невизначеності в економіці, спричинена пандемією коронавірусу. Втім така ціна на ринку трималася недовго. За словами Келвіна Тея, дорогоцінний метал також привабливий для інвесторів завдяки низькій відсотковій ставці у США. Якщо процентні ставки залишаться низькими, як пообіцяли у Федеральній резервній системі, альтернативна вартість утримання золота — неприбуткового активу — буде досить низькою. Це пов'язано з тим, що інвестори не відмовляються від процентів, які в іншому випадку заробляють на прибутковості активів.

Як альтернатива золоту — державні облігації Китаю, на які біржові аналітики радять звернути увагу, оскільки саме ці цінні папери будуть включені до основного індексу FTSE Russell's World Government Bond Index. Ця подія має статися у жовтні 2021 року і, за попередніми підрахунками, має призвести до надходження мільярдів доларів до Китаю.

Хоча при цьому відносини США і Китаю породжують глобальну напругу, наслідком якої стає подорожчання золота. Яке традиційно є надійнішим активом, попит на який підтримується за рахунок збереження глобальної невизначеності й геополітичних ризиків.

Залежить від «другої хвилі»

На думку аналітика Енді Хекта, золото нині ще завчасно списувати з рахунків, «благородний метал» може істотно подорожчати. Такої ж думки й аналітик «Блумберг» Майк Макглоун. У 2021 році золото, за його словами, також дорожчатиме і знову проб'є позначку в дві тисячі доларів за унцію.

Тим часом минулий рік, за словами Хекта, виявився дуже складним, але доволі захоплюючим для ринків золота і срібла. У березні 2020 року метали слідом за іншими ринками обвалилися до мінімумів — 1450,90 і 11,74 доларів за унцію, відповідно. Однак відтоді вони змогли переламати ситуацію на свою користь і продемонструвати вражаюче зростання. Незважаючи на просідання минулого року, безперервний контракт щодо золота втримався над мінімумами листопада 2019 року. А вже на початку серпня метал оновив рекордний максимум на позначці 2063 долари.

Що стосується срібла, то безрезневий «розпродаж» привів його до мінімумів 2009 року. Основним фактором тиску на волатильний метал стало падіння попиту на ризикові активи. До початку серпня срібло досягло піків 2013 року в 29,91 долара. Фактично лише за чотири місяці ціни підскочили на 155%. Утім радість трейдерів тривала недовго: обидва метали «просіли» піс-

Не хотілося б дійти до ситуації, коли найнадійнішим засобом платежу стане золото.
Фото з сайта zik.ua.

ля формування річних максимумів.

Далі обидва дорогоцінні метали чекає момент нестабільності. Адже кінець року традиційно є періодом їх низької вартості. Тим паче друга хвиля коронавірусу простує по Європі і США, і якщо чергова вакцина не демонструватиме очікуваної ефективності, це може спровокувати наступне погіршення апетиту біржових гравців до ризикових активів. Однак будь-які майбутні «просадки», ймовірно, створять відмінний плацдарм для росту золота і срібла в 2021 році. Адже друга хвиля і сезонні торговельні моделі здатні спровокувати черговий розпродаж металів під кінець року.

Тим часом 2021 рік може покласти початок «світлої смуги» для ринків золота і срібла. Перша причина оптимізму: «вливання» ліквідності центробанками головних світових держав у фінансовий сектор цих країн з метою протидії наслідкам пандемії. Центральні банки застосовують для цієї мети всі доступні інструменти. Так, Федеральна резервна система США опустила ключову ставку практично до нуля, при цьому регулятор не планує коригувати її аж до 2023 року. Програми кількісного пом'якшення дозволяють утримувати процентні ставки низькими впродовж усієї кривої прибутковості. Відповідні ставки центробанків Європи і Японії залишаються негативними.

Світові регулятори продовжать наповнювати фінансову систему ліквідністю, що збільшує грошову масу, заохочує заощадження і витрати, а також обмежує норму заощадження. Подібна ситуація сприяє золоту і сріблу в їх боротьбі за інвестиційний капітал з іншими активами. Дорогоцінні метали дуже довго виконували роль валют,

тому відсутність прибутковості від традиційних валют надає підтримку котируванням золота і срібла.

Під знаком «корони»

За словами Хекта, пандемія 2020 року — неймовірна за своїм масштабом переломна подія. Для захисту людей уряди запровадили політику соціального дистанціювання й ухвалили інші рішення, що стримують економічну активність. Подальша боротьба з коронавірусом зажадає реалізації програм, що знецінюють валюти, чия цінність заснована тільки на довірі до їх емітентів. Задовго до появи євро, єни, фунта та інших валют, функція обміну була покладена на золото і срібло. Центральні банки всього світу не забувають про роль золота у фінансовій системі, включаючи його в свої золотовалютні резерви.

Економіка відчуватиме наслідки пандемії навіть після її закінчення. А дії центральних банків і світових урядів, на думку експерта, і далі сприятимуть зростанню золота і срібла. Купівля цих металів за їх нижчою ціною, ймовірно, буде оптимальним інвестиційним підходом. «Якщо подіям 2008—2011 років судилося повторитися, то нове ралі вже не за горами», — каже він.

Хоча світова фінансова криза 2008 року за своєю природою сильно відрізнялася від пандемії, інструменти стабілізації залишилися колишніми. «Як відомо, безумство — це точне повторення однієї і тієї ж дії, раз по раз сподіваючись на інший результат, — зазначає Хект. — Золото і срібло почали різко змицнюватися у 2008 році і досягли нових максимумів три роки по тому. І є всі підстави вважати, що найближчим часом нас чекає аналогічна динаміка».

А ТИМ ЧАСОМ...

Біткоїн по 146 тисяч доларів?

Ситуацію на ринку золота схожим чином повторить і ринок криптовалют. «Середньорічна ціна золота у наступному році дійде до 2 тис. доларів за унцію, біткоїн коштуватиме 20 тис. доларів. Про це свідчить новий «бичачий» ринок з поліпшеними фундаментальними і технічними базисами», — написав аналітик Майк Макглоун у своєму «Твіттері».

На його думку, фактори подорожчання золота схожі з тими, які штовхають вгору біткоїни. І зростання котирувань вказує, що на ринку почалося криптовалютне ралі. Макглоун нагадал послідовний у своїх прогнозах щодо курсу біткоїна. На початку жовтня він заявив, що до 2025 року ця криптовалюта подорожчає до 100 тисяч доларів, вказавши, що основною причиною такого подорожчання є монетарна політика держав — емітентів основних світових резервних валют.

Тим часом Стратеги JPMorgan Chase прогнозують, що у довгостроковій перспективі вартість біткоїна може сягнути 146 тисяч доларів. Адже нинішня ринкова капіталізація біткоїнів у 575 млрд доларів має зрости в 4,6 раза, щоб відповідати загальному обсягу інвестицій приватного сектору в золото через біржові фонди або злитки і монети. Вітиснення ж золота як альтернативної валюти, на їхню думку, свідчить про великий потенціал росту вартості біткоїна в довгостроковій перспективі.

Олег ПІТАМИР,
президент ГО «Українська організація захисту споживачів послуг»

Торік навесні президент Володимир Зеленський пообіцяв українцям найближчим часом доступну іпотечку під 10 і менше відсотків. Багато хто очікував комплексну програму уряду і Нацбанку, спрямовану на здешевлення іпотечних кредитів. Адаже проблема є комплексною і залежить не лише від стану вітчизняної банківської системи, а й від багатьох макроекономічних факторів. Та, схоже, влада обрала в цьому контексті традиційний шлях попульту — на кшталт передвиборчої обіцянки здешевити комунальні тарифи.

Дешеві обіцянки

Ситуація з іпотечними кредитами в Україні є вкрай незадовільною. За даними Національного банку України, у жовтні минулого року середньозважена ефективна відсоткова ставка становила на вторинному ринку 14,3%, а на первинному — 17,2%. Все це за 10 місяців 2020-го було видано 4300 іпотечних кредитів на загальну суму 2,75 млрд грн. І це — на країну з населенням у 40 мільйонів громадян! Природно, що більшість українців — через карколомні відсотки — сприймає іпотечні кредити як небезпечну авантюру, що може призвести до боргової «ями».

Щоправда, іпотечне кредитування за ставкою 10% пропонують п'ять банків (із 73 наявних в Україні). Хоча на практиці це — лише декларації. Фахівці нашої Асоціації підрахували: якщо споживачу дуже пощастить, то він зможе отримати іпотечний кредит у кращому разі під 13-14%. А з усіма додатковими платежами (страховка, оцінка, премія за ризик тощо) вартість позики переважно сягає 18-19%. Тож у контексті доступної іпотеки влада сьогодні займається банальним окоманілованням.

І геть не дивно, що станом на кінець 2020-го (тобто за півроку з моменту президентського анонсу щодо дешевої іпотеки) такими умовами скористалися «аж» 500 сімей, отримавши загалом півмільярда гривень. Проте, за даними Асоціації будівельників України, власного житла потребують понад 6 мільйонів українців (умовно, близько 2 млн сімей). Отже, 500 виданих кредитів — це всього 0,01% від реальної потреби, крапля в морі! За таких темпів (навіть враховуючи 4,3 тис. виданих у 2020 р. іпотечних кредитів), щоб вирішити житлову проблему в нашій державі, потрібно більше 400 років!

Водночас у країнах Євросоюзу іпотечними програмами охоплено 80-100% населення. І якщо в Україні співвідношення іпотечки до ВВП нині суто символічне — менше 1%, то в державах ЄС — у середньому 30%! Назагал у розвинутій Європі іпотека є масовим інструментом із річною ставкою 1-5%. Наприклад, у Данії відсоток за іпотечними кредитами становить 0,65%, у Франції — 1,7%, у Німеччині — 1,9% річних. Та й не треба далеко ходити: скажімо, в сусідній Польщі, де 40% загальної кількості угод з придбання житла припадає саме на іпотечку, попит на такі кредити постійно зростає. Ще б пак: нинішня відсоткова ставка на польському ринку становить 3,7%. А ми мріємо про 10 відсотків!

Вочевидь, країни ЄС досягли дешевої і доступної іпотеки завдяки притомній та системній макро- і мікроекономічній політиці, створенню суспільств «загального добробуту», використанню ефек-

■ КВАРТИРНЕ ПИТАННЯ

Де житло «під 10 відсотків»?

Що насправді заважає здешевити іпотечку в Україні

Фото з сайта dream-your.com.

тивних регуляторних стимулів для банків і для позичальників. При цьому в країнах ЄС для досягнення низьких іпотечних ставок не починали зі створення якогось спеціалізованого міністерства, відомства чи квазідержавної структури — достатньо було солідарних зусиль уряду, парламенту й банківського регулятора.

Чергові «роги й копита» від уряду

Натомість українська влада «пішла своїм шляхом», заснувавши Українську фінансову житлову компанію у формі публічного акціонерного товариства. Виявляється, щоб зробити перший крок до дешевої іпотеки, необхідно створити ще одну бюрократичну структуру, яка, очевидно, потребуватиме додаткових чиновницьких кадрів і фінансування з традиційно «дірявого» держбюджету. Окрім того, за воістину «геніальним» задумом уряду, Українська фінансова житлова компанія ще й «отримуватиме прибуток від здійснення господарської діяльності!» Тобто стане таким собі посередником, який стягуватиме комісійні за сумнівні й «розмиті» послуги — увага! — із «забезпечення функціонування ринку іпотечного кредитування, сприяння і впровадження фінансово-кредитних механізмів забезпечення громадян України житлом». Такий собі черговий елемент українського «економічного дива»! А хіба ті ж самі банки не здатні самостійно реалізувати ці механізми? Створити лише нормальне законодавство й адекватні економічні умови для доступної іпотеки і хоча б мінімальну державну підтримку! І яким чином публічне акціонерне товариство — по суті бізнес-структура — допоможе знизити ставку за іпотечними кредитами, якщо її метою є, по суті, отримання доходів?

Ще можна було б зрозуміти, якби влада ініціювала державний фонд для компенсації позичальникам відсотків за іпотечними кредитами — натомість же створюється чергова ідеальна «годівниця» для профільних топчиновників. Та й не вже замало тієї ж таки Державної іпотечної установи чи Державного фонду сприяння молодіжному житловому будівництву, які фінансують зі своїх кишень платники податків і від яких для громадян майже ніякого зиску? Скоріше за все подібний пустопорожній ефект отримаємо і від Української фінансової житлової компанії — владного «ноу-хау», яке має всі шанси стати черговим «пилососом» для відмивання топфункціонерами бюджетних коштів.

Де ж вихід?

Насправді для впровадження доступної іпотеки влада насамперед повинна уникати піар-прожектів і попультських кроків, натомість має усвідомити, що в нинішніх економічних умовах «дешева іпотека за один рік» — ніщо інше як утопія. Саме тому

Доступне житло — не лише першочергова необхідність для мільйонів українців, а й надважливий драйвер економічного розвитку держави.

потрібен комплексний реформаторський «пакет» і послідовна робота всіх органів влади, щоб усунути наріжні фактори, які перешкоджають доступному іпотечному кредитуванню:

— надвисокі ризики для банків через значну турбулентність української економіки внаслідок COVID-19, девальваційних та інфляційних загроз, що посилюються значним борговим навантаженням на держбюджет (близько 60% до ВВП), карколомним дефіцитом публічних фінансів у 247 млрд грн в 2021 р., негативним сальдо зовнішньої торгівлі (4,9 млрд дол. у 2020 р.) тощо. Ці ризики банкам ніхто не компенсує, тому цінове навантаження повністю перекладається на клієнтів. Тож для запуску доступної іпотеки на стартовому етапі критично необхідна державна програма, яка передбачає урядові гарантії за іпотечними кредитами, компенсацію за рахунок бюджетних коштів відсотків за іпотекою (наприклад, 100-відсоткову — протягом перших двох років і далі — 50-відсоткове відшкодування), а також — пакет податкових пільг для банків;

— незахищеність прав іпотечних кредиторів. Сьогодні для банків найбільшого відсутні надійні законодавчі й інституційні гарантії щодо повернення кредитних коштів у разі дефолту позичальника і стягнення предмета застави в розумні строки. Ці процеси є довготривалими, дорогими та часто неефективними для банківських установ, переважно — через неефективну роботу органів виконавчої служби. Водночас у країнах ЄС, де іпотечні кредити під низькі відсотки є широкодоступними для громадян, у разі «хронічного» невиконання позичальником своїх зобов'язань, окрім надійного судового захисту, діють ефективні позасудові й виконавчі процедури врегулювання боргових конфліктів. Тож ризики банків у контексті іпотеки є мінімальними. Подібні моделі, що діють у розвинутих європейсь-

ких країнах, потрібно запозичити Україні. Як на мене, слід впровадити альтернативні механізми вирішення боргових конфліктів, наприклад інститут медіації, аби судові позови банки розглядали як крайню й екстраординарну опцію. Водночас потрібно твердо гарантувати достатній мотиваційний пакет для державних виконавців, аби вони могли вчасно й у повному обсязі отримувати належну їм винагороду за виконане судове рішення;

— відсутність де-факто будь-якого державного захисту позичальників, котрі внаслідок незалежних від них причин втратили можливість платити за іпотечними кредитами. Ризики громадян у цьому контексті — просто-таки непомірні! Наприклад, хіба винні були боржники за валютною іпотекою в стрімкій інфляції 2008 і 2015 рр., що спричинила численні дефолти за такими позиками? На жаль, мораторію на стягнен-

них клієнтів. Адаже за високої частки тіньової економіки в Україні, обов'язковість довідки про офіційні доходи громадянина при видачі іпотечного кредиту є навряд чи виправданою. Регулятору слід унормувати те, що оцінка кредитних ризиків може бути здійснена також з урахуванням обсягів витрат за певний період, їхньої динаміки, поведінкового аналізу позичальника тощо;

— ставки за депозитами в Україні сьогодні становлять у середньому 8-9%, водночас вартість іпотеки прив'язується, передовсім, до індексу депозитних ставок. Плюс банки закладають в ціну іпотечних кредитів ще 3-5% маржі. Саме тому для іпотеки під 10% потрібні депозити під 4-5%, як визначають деякі банкіри. При цьому й облікова ставка НБУ повинна бути нижчою на кілька пунктів від нинішніх 6%. Натомість Нацбанк, скоріше за все, буде вимушений в поточному році, навпаки, підняти облікову ставку — зокрема з огляду на прогноз зростання індексу споживчих цін на 6,5% та на ймовірне прикорення інфляції. І навряд чи українці в найближчій перспективі готові розміщувати свої «кривні» на банківських депозитах під критично низькі, як для України, відсотки. До того ж сьогодні банківським установам набагато вигідніше вкладати гроші в державні облігації або в сертифікати НБУ, аніж у кредитування бізнесу чи іпотечні позики. Адаже на облігаціях банки заробляють 8% річних чистими і водночас не несуть жодних ризиків. Саме тому низькі іпотечні ставки неможливо розглядати поза комплексним реформуванням економіки — зі стабільною гривнею, з переважанням вітчизняної продукції з високою доданою вартістю і зменшеною в разі часткою сировинного експорту, зі зниженням податкового тиску на бізнес та інвесторів й підвищенням платоспроможності населення. Для доступної іпотеки потрібні профіцитний держбюджет, стабільність індексу споживчих цін і низький рівень інфляції, ефективні стимули для банків — кредитувати бізнес й надавати іпотечні позики населенню з мінімальними ризиками, щоб саме з цих фінансових продуктів отримувати левову частку доходів, а не зі спекуляцій цінними паперами.

І взагалі, не слід забувати, що доступне житло — не лише першочергова необхідність для мільйонів українців, а й надважливий драйвер економічного розвитку держави. Окрім цього, дешева іпотека може стати потужним стимулом для легалізації доходів громадян (адже сьогодні значні обсяги готівки буквально ховають «під матрацами») і до офіційного працевлаштування. Паралельно для активізації іпотеки держава повинна нарешті впровадити давно обіцяне «нульове» декларування доходів, а надто — знизити податкове навантаження на зарплатний фонд, частково компенсувати підприємцям єдиний соціальний внесок, аби захопити роботодавців до офіційного оформлення працівників та «білих» зарплат. ■

на за іпотечними кредитами в доларах або в євро геть недостатньо, адже рано чи пізно держава його скасує під тиском МВФ, регулятора та банкірів. Відтак десятки тисяч людей, котрі вже виплатили за іпотекою вартість 50-80% житла (при первинному внеску у 20-30%), фактично можуть опинитися на вулиці — після того як банки стягнуть заставу. Тому держава має створити ефективні механізми для гарантованого й надійного захисту позичальників, котрі через форс-мажорні причини (глибока економічна криза, гіперінфляція, вимушене безробіття тощо) втрачають права власності на іпотечне житло.

На мій погляд, законодавцю слід встановити правові зобов'язання для банків при стягненні застави, аби ті повертали боржнику суму первинного внеску на придбання нерухомості або ж забезпечували його дешевшим житлом зі своїх проблемних активів. Водночас можновладцям не слід забувати норму Житлового кодексу, згідно з якою громадянам, котрих виселяють із заставного житла, мають надати інше постійне житлове приміщення. Для цього потрібно передати розрізнені іпотечні програми міністерств та відомств в адміністрування Державної іпотечної установи, створивши спеціальний фонд із будівництва й утримання житла для тимчасового проживання. І потрібно ліквідувати решту зайвих публічних структур, які так само «чомусь» причетні до іпотеки;

— надмірний регуляторний тиск на банки теж перешкоджає доступності й поширенню іпотечних кредитів в Україні. Йдеться про жорсткі вимоги НБУ щодо резервування банківського капіталу під такі позики, оцінки кредитних ризиків і платоспроможності позичальників. Тож Нацбанк має пом'якшити резервні вимоги щодо іпотеки та встановити більш гнучкі й ліберальні правила щодо оцінки фінансового стану потенцій-

Вікторія РИБИЦЬКА

Буремне двадцятье століття. Яким безжалюдим воно було для України? Скільки людей загубило? По скількох долях проїхалося пекельним танком, руйнуючи все на своєму шляху? Скільки душ заморило голодом?

Ще з дитинства я чула розповіді прабабусі про минуле. Мені, тоді малій дівчинці, воно здавалося не важливим, якимось чужим. Та й для чого заклопотаній іграшками дитині минуле? Що в ньому цікавого?

Однак ті розповіді пам'ять вправно відкладала у свої закапелки, очікуючи зворотної трансляції. Я росла, продовжуючи слухати прабабусині історії, які старенька стала розповідати частіше і, здавалося, сміливіше.

Допоки не бідували

Україна стала незалежною державою, переживши Радянський Союз. Гучні події відкрили очі на багато прогалин у нашій історії. Вивчаючи шкільний курс, я помітила розбіжність між інформацією в підручниках із бабусиними розповідями. Проте факти ці залишилися в тих самих закапелках, разом із розповідями.

Молоде життя вирувало. Закінчення школи, місто, університет, одруження, діти. Всі ці події посунули минуле ще далі. Здавалося, його не існувало.

Аж доки яюсь у книжковій крамниці мені на очі не потрапило видання Петра Ящук «Костьол» (про мій рідний край, де саме так називали римо-католицькі храми). Взавши до рук, зрозуміла, що це збірка свідчень про Голодомор, репресії, депортації. Погортала тоненький примірник. Листочки розкрилися так, що погляд вихопив одне свідчення від Зеленської Броніслави Олександрівни. Декілька секунд знадобилося, аби мозок таки зрозумів, що то й є моя прабабуся. Пробігла очима свідчення, в голові відразу воскресли всі розповіді, які в дитинстві іноді видавалися нецікавими й нудними. Отже, все це бабуся розповідала й дослідникові?

Раптом захотілося розповісти ті історії всьому світові. Ні, не розповісти, прокричати! Захотілося оселити їх у кожній молодій та старій голові. Адже те покоління, яке пережило страхіття, вже відійшло. Чи ж усі розповідали про пережите, як моя бабуся, яка тепер стала для мене героїнею?

Народилася Броніслава в 1904 році в мальовничому селі Буртин, що на Проскурівщині (нині Хмельницька область). Заснували його за часів Речі Посполитої польські переселенці, населення складало переважно етнічні поляки та невелика кількість українців. Відповідно, всі етнічні поляки — римо-католики, проте костелу в селі не було, православної церкви також.

«...Загалом родина була не заможною, проте й не бідували. Доньки завжди працювали по господарству. Землі багато, потрібно посадити, обробити, зібрати, а потім ще й на базарі продати. Більшість земель у селі належали вельмишановному пану Карвіцькому. В його власності був і завод із виготовлення вогнетривкої цегли, який знаходився в Буртині. Там працювало багато селян. Трудився на тому підприємстві й Олександр Навроцький — Бронин тато...»

Проте аграрна праця була основним видом діяльності селян. Вони тримали багато худоби та трудилися на землі.

Світом загриміла Перша світова. Жити стало ще гірше. Тяжка праця в полі з ранку до ночі знесилювала дівчат.

■ ЯК ЦЕ БУЛО

Заручниця століття

Броніслава Зеленська з Проскурівщини пережила два голодомори, втрату коханого і депортацію до Бессарабії

Фото надане авторкою.

Сестри швидко подорослішали. Та чи було в них дитинство? Яке воно, те дитинство? Чи знали вони, що таке ляльки, крім тих, що самі собі крутили, та й будь-які інші іграшки?

Землю мусили поступитися

Більшовицький переворот занавів селянські господарства Буртина і прилеглих до нього сіл. Завод вогнетривів ледве працював. Нова влада розпочала масову експропріацію земель сільськобуржуазії. З села виїжджали люди, дехто до Польщі. Найбагатші пани роз'їхалися. Решта селян для радянського режиму були куркулями. Родина Навроцьких не належала до класу буржуазії, проте деякою землею мусили поступитися.

«...Війна закінчилася, легше не стало. Всі події були незвичними. Якесь розділення територій. Що воно таке? Бог його знає! Тільки зрозуміли, що радянська влада прийшла вже, здавалося, назавжди. У селі з'явився новий учитель, який навчав тепер уже українською. Революція трохи переполохала Буртин, як, певно, й усю країну. То ті солдати стояли, то інші. Місцевого ксьондза закатували. З якої банди були ті злочинці, так ніхто й не дізнався. На поховання їздили всією родиною. У серцях людей почав зароджуватися страх...»

У 1927 році Броніслава одружилася з Зеленським Мар'яном, який був односельцем. Відтак стала Зеленською. Молодята почали будувати власну хату, де мріяли бути щасливими. Проте не так сталося, як гадалося.

У село прийшла колективізація. Родина бере активну участь у місцевій «волинці», на придушення якої державний апарат відправляє червоноармійців, бо міліція не змогла дати ради повстанцям. Перші загиблі. Страх.

Але були й радісні моменти. У 1928 році в родині народжується син Казимир, у 1931 році — Фелікс. Щаслива родина на деякий час намагається забути негаразди. Бронин чоловік

влаштується у Шепетівці (від Буртина 40 км) на смолярню, де йому справно платять. Броня ж змушена вступити до колгоспу, аби уникнути державного покарання, яке родині світило після участі в повстанні.

По хатах ходили «червоні мітли»

Ішов 1932 рік. У село прийшов великий голод. Люди, яких називали «червоними мітлами», ходили по хатах і забирали все. Переважно то були чужі, але й односельці траплялися разом із ними. Прийшли й до Броні. Майже все з господарства забрали.

Голод тиснув усе сильніше. Їли тільки те, що Броня приносила з колгоспу. Вона потайки ховала у світі кусочок черствого хліба, який давали на обід, і ввечері ділила його між дітьми й татом. А сама тільки дивилася на те, як вони їдять, голодуючи. Тоді ж жінка дізналася, що втретє вагітна...

Зима 1933 року була найважчою. Здавалося, тотальним голодом було пронизане навіть повітря. У селі з'явилися випадки, коли батьки їли дітей. Це не вкладалося в голову, проте люди були доведені до такого стану, що марно чекати від них чогось іншого. Село задихалося. Воно в конвульсіях просило про допомогу, на яку чекати було марно.

Мар'ян продовжував працювати на смолярні, приходив українським рідко, не мав сил. Навесні вагітна Броня, ледве тягучи ноги, записалася в чоловічу бригаду, аби працювати на конях. Там обіцяли платити більше. Чоловік того не знав.

Голод відступив. Улітку родина поповнилася донькою Леонтиною. Здавалося, щастя зовсім поруч. Через пару років народилася четверта дитина — донька Зофія. Усе так, як мріяла колись молода родина.

Аж раптом, одного передрізвяного вечора, коли Мар'ян прийшов із роботи на вихідний, у хату постукали. Той стукіт Броня запам'ятала на все життя. Бо він забрав її коханого. Назавжди.

«...Здавалося, життя закін-

чилося, бо обламали крила. Ті крила були русійними в їхній із Мар'яном сім'ї. Ті крила, які через безліч перепон вели їх до щастя...»

Люди пошепки розповідали, що в райцентрі назбиралося дуже багато арештованих. Усіх звозили в костел. Саме там була в'язниця. Туди одного дня попрямувала й Броня, яка будь що прагнула допомогти чоловікові. Ходила вулицями Полонного. Прислухалася до переходжів. «Можливо, щось дізнаюся», — думала вона. Пройшла повз костел, та впритул не підходила, бо охорони було повно, НКВСників. Однак вона відчула якийсь емоційний біль, майже фізичний, від перебування біля храму, та про долю чоловіка так нічого й не дізналася.

Спокійне життя висипалося крізь пальці

Ішла осінь 1940 року. У світі — війна. Попереду — депортація до Бессарабії. Три місяці дороги. Три місяці життя на підводі разом із дітьми. Кінь ледве соває копицями. «Хоч би не здох», — увесь час стурбовано крутиться в голові думка. Та як добре, що він узагалі є. І корова. Бо все, що Броня взяла з собою з харчів, давно з'їли. А з Кралі хоч глекчик теплого молока дітям шодня є.

Декілька людей з їхньої колони померло. Ховали просто при дорозі, бо іншої можливості не було. Викопували яму й кидали. Як щось непотрібне. В такі моменти Броня згадувала Голодомор. І знову все це бачили діти.

Та, діставшись бессарабського села, де їм належало жити, жінка з дітьми навіть зраділа. Хату виділили добротну. Було помітно, що попередні мешканці оселі збиралися надто швидко, нічого не забравши. Хто вони? Які їхні долі?

За звичкою, спокійне життя висипалося крізь пальці. На початку літа голова сільської ради бессарабського села зібрав усіх переселених сюди за останній рік осіб. Кожному видав документ, в якому, з його слів, було вказано, куди знову переселяють грома-

дян. Як виявилось, кожного виселяли на попереднє місце проживання. Броню з дітьми відсилають також додому.

І знову підвода, на цей раз уже запряжена парою коней, і знову стара корова Крала, прив'язана до неї. Четверо дітей у возі. Чорне старе суконне пальто, щоб захистити їх уночі від холоду.

Одного дня стара підвода, що ледве трималася купи, загрузла в лісовій багнюці. Вся колона, до складу якої входила героїня книги, вкрай поспішала (озираючись, чи не з'явилися позаду фашисти) й покинула жінку наодинці з проблемою. Довелося разом із дітьми заночувати в багнюці серед густого лісу.

Німці наступали. Вони й знайшли нещасну, вкрай стомлену жінку з застряглою підводою посеред ночі в густому лісі. Броня встигла думками попрощатися з кожним із дітей, які мирно сопили на возі, й сміливо подивилася в очі ворогові. Втім саме недрут витягнув воза з глибокої розкислої калюжі, звільняючи собі шлях, не завдавши жодної шкоди родині.

Повернення додому видалося важким. Хата, яку отримали в колгоспі, ледве трималася купи. Довелося все починати знову. Під час війни це робота нелегка. А далі — визволення села від фашистів, які, відступаючи, спалили Буртин.

Наступним щаблем у драбині життя родини Зеленських був Голодомор 46-47 років. За весь 1946 рік роботи в колгоспі Броні не дали ні зернинки. А було визначено заплатити податків: сорок кілограмів м'яса, двісті сорок яєць, двісті двадцять літрів молока, сімсот карбованців. Задарма також пішов державі табун гусей. У колгоспі погнила картопля в кагатах, стала бридкою та смердючою. Її вибирали, промивали, підсушували та їли. Але й це робили потайки, щоб ніхто не дізнався. Бо тюрма чекала на кожного, кого б застали за цією справою.

Саме тоді Броня вирішила поїхати до Західної України, а саме до Чорткова, де, за чутками, була можливість вимінити трохи хліба. На щастя, це їй вдалося...

Коли викладала молитовник, не страхалася

Життєві перипетії не відступали, вперто переслідуючи жінку. Згоріла хата, яку Броніслава почала будувати після війни. Безпідставні виклики до міліції щодо репресованого чоловіка. Страшна знахідка у старому Полонському костелі, яка вибила жінку з життєвої колії, даючи впевненість, що разом з іншими бранцями там назавжди залишився її Мар'ян. Пізніша його реабілітація.

І лише тоді, коли повна хата дітей, онуків і правнуків радла, що в Україні стала незалежною, тільки тоді, в глибокій старості, при добром розумі, Броня відчула себе насправді щасливою, вільною, незалежною! Тільки тоді зі слюзами на очах вона виклала на стіл свого старого польського молитовника, не страхуючись, що хтось заведе в хату й забере його. Молитовника, який бачив надто багато, який знає всі її таємниці, який вона передасть комусь з онуків чи правнуків. Молитовник довжиною в століття, молитовник довжиною в життя!..

Моя книжка «Заручниця століття, або Броніне щастя» — це історія, яку я отримала у спадок. Знаючи історію, передаючи її своїм наступникам, ми багатіємо духовно, починаємо себе поважати, сміливо дивлячись у вічі майбутньому. ■

Валентина ОЛІЙНИК

■ З ПЕРШИХ ВУСТ

Стереотип надсильного чоловіка забирає життя воїнів

Психологиня Галина Тютюнник розповідає, як зберегти взаєморозуміння у сім'ях

Депресія, проблеми у соціальній адаптації, нічні жахи, агресія, страх через можливий суїцид — те, що спонукало у свій час чимало дружин, мам воїнів АТО звертатися до психолога. Кожна людина має свої актуальні способи відновлення: на тілесному, емоційному, духовному рівні. Віра є одним із важливих важелів для особистого відновлення та відновлення стосунків. «Україна молода» розпитує про досвід роботи з сім'ями ветеранів практикуючу психологиню, бориспільчанку Галину Тютюнник.

Як підтримати

■ **Пані Галино, чи багато до вас зверталось дружин воїнів АТО і з якими головними проблемами?**

— Зараз дружини ветеранів майже не звертаються. Багато звернень було саме у 2014-16 роках. Тоді всіх лякала невідомість: як буде після повернення і як усе це пережити? Після воз'єднання сімей головною проблемою ставали залишкові реакції психіки на отримане травматичне навантаження. Дружинам/мамам роз'яснювали, що це нормальні реакції на ненормальні події. На відновлення психіки потрібно від 6 місяців до 3-5 років.

За 1-6 місяців проходять гострі реакції, якщо не проходять, то ми говоримо/підозрюємо ПТСР (посттравматичний стресовий розлад). Ми, психологи, давали практичні рекомендації, як краще поводитись у цей час, що розповідати дітям, як підтримати свого військового, у тому числі й у переживанні втрати побратимів. Одним із важливих ресурсів тоді було об'єднання людей зі схожими переживаннями та психологічний супровід процесу проживання втрати та підтримка членів сім'ї.

Водночас траплялося, що жінки з сімей воїнів АТО скаржилися на пиятику, внаслідок пережитого ними. Однак, коли розпитували їх більш детально, виявлялося, що часто зловживання алкоголем було і до досвіду війни. Вживання алкоголю — це, швидше, невтішна традиція, ніж наслідок пережитого. Хоча варто розбиратися у кожному конкретному випадку. Подеколи були скарги і на домашнє насильство. Проте не можна говорити, що це особливості саме сімей ветеранів. Проблема домашнього насильства — це, на жаль, загальнонаціональна проблема. Зверталися також із випадками подружніх зрадж (як із боку чоловіка, так і дружини).

■ **Оскільки всі ці проблеми дуже серйозні й глибокі, то з них виходили головні за підтримки-супроводу психолога чи все ж і самостійно?**

— По-різному. Узагалі воз'єднання партнерів було дуже болючим саме через те, що пережите кожним із них зробило партнерів іншими. І робота з парами полягала, зокрема, і в тому, щоб познайомитися з «новим» партнером і знайти те спільне, яке зближить і стане опорою для подальшого спільного життя. Психологами була виконана глобальна робота, проведені групи, роздано багато довідкових матеріалів.

Чимало сімей впоралися самостійно, просто маючи інформаційну підтримку. Варто пам'ятати, що, зіткнувшись із досвідом війни, травми зазнає майже кожен, проте не справ-

Галина Тютюнник.
Фото з власного архіву.

ляються з цим досвідом лише +/20%. Водночас природа потурбувалася про те, щоб ми могли відновитися після екстремальних подій. І більшість із нас адаптуються самостійно, а то й отримують поштовх до зростання.

Проте якась частина сімей розпалася. Чому? Питання досить обширне. Хтось не отримав допомоги, бо так і не дізнався про неї. Хтось зневірився у тому, що щось би допомогло. А хтось просто навіть не намагався, йдучи сценарієм багатьох сімей навколо. Адже в Україні, на жаль, кількість розлучень сягає 67%. Тому це теж не є особливості саме ветеранських сімей.

Наслідки неподоланої колективної травми

■ **Щодо суїцидальних думок хтось звертався?**

— До мене особисто — ні. Та смерть у наслідок суїциду в нашому районі є. Зараз мало будь-яких звернень з підтримкою АТО, та й нема у нас зараз якогось спеціалізованого осередку, куди б ветерани чи члени їхніх сімей могли б звернутися по підтримку. У нас є ГО «Асоціація учасників АТО Бориспільщини», і якась частина ветеранів отримує там підтримку. Члени асоціації отримали завдяки семінарам і тренінгам, які проводились у Борисполі, певні навички, розуміння як вони можуть підтримати свого побратима. Однак в асоціації інші завдання, і часто емоційна, психологічна підтримка залишається осторонь. На неї просто не вистачає ніякого ресурсу. Адже це все на волонтерських засадах, а життя необхідно забезпечувати.

Багато чого можна було б уникнути у сім'ях ветеранів, якби комбатанти (особи, які брали безпосередню участь у бойових діях у складі збройних сил) зверталися по допомогу, визнавши наявність проблеми. Однак стереотип надсильного чоловіка (а тим більше воїна), здатного з усім упоратись самостійно, почуття провини і сорому, несвідомий страх «не прийняття» і «покарання» утримують від звернення по допомогу й забирають життя воїнів не лише через власне суїцид, а й шляхом відмови від життєво потрібного лікування, ризикованої поведінки, вживання речовин.

Перебування в АТО/ООС не минає безслідно.
Фото пресгрупи ООС.

■ **Існує думка, психологічна допомога потрібна не тільки воїнам АТО, а й усім їхнім домашнім... Це так?**

— Так, сім'ї ветеранів зазнали вторинної травматизації і теж потребували та потребують допомоги. Окрім того, надаючи допомогу безпосереднім учасникам та свідкам військових дій у їх адаптації та реабілітації, ми оздоровлюємо не тільки їх, а й населення у цілому. Тому, як розуміємо, відмова від вирішення задачі адаптації може обернутися катастрофічними наслідками не тільки для самого постраждалого.

Якщо суспільству не вдається справитись з колективною травмою, відбувається так звана трансгенераційна (міжпоколінна) передача. Травма передається нащадкам, які переживають її як свою. Нове покоління отримує потребу щось з цим зробити. Тоді, наприклад, відбувається горювання і туга за своїми предками або з'являється бажання помсти за них, намагання відновити потоптану справедливість.

■ **Що ще з поведінкового підтримувало травматичні переживання воїнів АТО після їх повернення додому?**

— «Зависання» у фантазії: перегляд новин, «моніторинг» ситуації, прокручування тривожних думок, «залипання» у соцмережах та онлайн спілкуванні додавало напруги у життя, хоча у ньому шукали заспокоєння, заспокоєння через контроль. Багато хто роками жив з думкою, що ось-ось все буде, як колись... Це підвищувало тривогу і конфліктність між членами сім'ї. Також у сім'ях ветеранів конфлікти траплялися тоді, коли партнер подружжя, який чекав військового, бачив майбутнє як повернення того, що було до досвіду війни, або коли ветеран, будучи глибоко травмованим, втративши сенси, сам не бачив картини майбутнього, а партнер... намагався будувати спільні плани.

Як перебороти замкнутість

■ **Часто домашні скарги-лиси, що ветерани переносили на них свою непосильну військову муштру...**

— У сім'ях учасників бойових дій додавали напруги перерозвинені «акуратність»/«порядок», «пунктуальність», «послух», «час», «довіра», «вірність (відданість)», «щирість» — як потреба у безпеці у військовому. Якщо партнер (батьки, діти) порушував встановлений (часто лише у думках) ветераном порядок чи не приходив вчасно, чи проявляв незгоду, непослух і тому подібне, учасник бойових дій реагував досить болюче, адже на війні ці якості рятували життя. Певна річ, для людини, котра пережила пекло, усе перераховане довгий час було набором життєво необхідних навичок, які раптом стали нівелюватися найріднішими людьми... Працювати з цим доводилось бережно, поступово виводячи підсвідомі реакції, очікування на рівень усвідомлення і керування своїми реакціями з боку ветеранів та розуміння і прийняття реакцій із боку партнера.

■ **Багато військових, на жаль, довго не могли вийти зі стану пригнобленості, а деякі й досі там...**

— Так, ветерани по поверненню часто ставали замкнутими. З одного боку, це обумовлено невпевненістю у своїх здібностях тут, на мирній території. Зокрема, чи зможу я стриматись, утриматись у контакті, якщо хтось матиме іншу думку, неусвідомлено провокуватиме? Водночас могла переважати і невпевненість у собі. А тут головними вже були сумніви щодо того, чи гідний я уваги, часу, любові й спілкування після всього пережитого мною жаху?

Та насправді все перераховане вище обумовлено більш глибокими процесами на базовому рівні (Хто Я? В чому смисл?) і необхідністю зменшення зовнішніх контактів та поглиблення контакту з самим собою. От саме в цей складний час сім'ї і

СТАТИСТИКА

Серед учасників АТО рівень розлучень, зі слів спеціалістів, за одними даними, не перевищує звичайні показники, за іншими — досягає 80%. Неофіційне опитування на сторінці «Фейсбуці» «Життя після АТО» і показало наступні результати, які підтверджують, що кількість розлучень не перевищує загальну кількість розлучень по країні:

- 60% — вже розлучилися;
- 28% — на межі розлучення;
- 12% — залишилися у шлюбі.

Офіційної статистики суїцидів серед членів родин учасників АТО нема. На всіх рівнях влади про це говорять неохоче, адже, за неофіційними даними, це дуже шокуючі цифри.

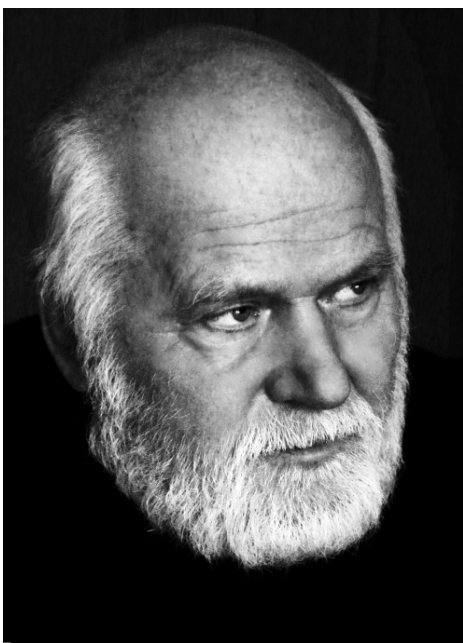
ПІДТРИМКА

З квітня 2014 року представники Громадської організації «Українська асоціація фахівців із подолання наслідків психотравмуючих подій» почали надавати психосоціально та психологічну підтримку постраждалим унаслідок війни на сході України на території Борисполя та Бориспільського району Київщини.

У липні 2015 року на грантовій основі був відкритий «Центр психосоціальної адаптації постраждалих у конфлікті на сході України», який проіснував до грудня 2017 року включно. До цього часу підтримка цих категорій здійснюється на волонтерських засадах.

знаходили самостійно чи за допомогою спеціаліста те спільне, на яке обоє партнерів могли опертися, щоб пережити і перебороти цю свою найбільшу психологічну проблему стосовно адаптації. Для різних сімей це були різні речі. Проте особливо хочеться зазначити таку здібність, як віра. Вона, за спостереженнями колег, неймовірно виростає на той час. А точніше, стала більш якісною. І, звичай, в обох партнерів у всіх сім'ях учасників бойових дій. Отже, віра в себе, одне в одного, у світ і стала однією з найважливіших стабілізаційних складових для реанімації здорових гармонійних стосунків. ■

■ НОВОДРУК

За словами Костянтина Бобрищева,
у новій книзі світлин — уся його душа.

Ганна ЯРОШЕНКО
Полтавська область

Нещодавно в полтавському видавництві «АСМІ» вийшла друком чергова книга світлин добре знаного фотохудожника з Кобеляк, що на Полтавщині, Костянтина Бобрищева під назвою «В серці кричить війна» (з підзаголовком «Фотоесеї»), що, без перебільшення, стала помітною подією на культурному просторі України.

Посвята і мертвим, і живим

Роботи цього майстра, окрім України, експонувалися майже в 30 країнах світу. Він є володарем престижних нагород багатьох фотосалонів та конкурсів, що проводилися під егідою Міжнародної федерації фотомистецтва при ЮНЕСКО. Це саме про нього наш відомий земляк — поет, академік, Герой України Борис Олійник — сказав: «Вітаю вас і себе з тим, що ми маємо таких людей, як Костянтин Бобрищев. Такі люди — «валюта» нації, причому нерозмінна».

До згаданого ж видання — фотосповіді, фотопоеми — ввійшли 234 кращі світлини фотохудожника, багато з яких зроблені під час його поїздок у зону війни на сході нашої країни. Не дивно, що книга сповнена невимовного болю і є унікальною за насиченістю того, чого, як правило, не прийнято показувати. Вона, за словами автора, є даниною шани воїнам, які загинули, а також тим, хто й нині продовжує відстоювати нашу свободу й незалежність на сході України, — посвятою і мертвим, і живим.

— Мене туди просто тягне. Таке відчуття, що конче там маю бути, — так Костянтин Васильович пояснює, чому час від часу, примкнувши до тих полтавських, кобеляцьких, кременчуцьких сміливців, котрі періодично курсують на передову з волонтерською місією, опиняється неподалік від лінії фронту. — Коли довго не буваю там, починаю не в своїй тарілці. Для мене дуже важливо подивитися у вічі хлопцям, котрі стоять в окопах. От «накладаю» там багато знімків — і душа ніби заспокоюється. І тоді начебто якось інакше дивлюся на світ. Усе, свідком чого я став там, де відбуваються воєнні дії, що пережила моя душа, ви побачите на сторінках цієї книги.

— Чи важко фотографувати учасників бойових дій? — допитуюся.

— Загалом усіх людей фотографувати просто й водночас непросто, — стверджує фотохудожник. — На превеликий жаль, у багатьох із тих, хто має травматичний воєнний досвід, порушена психіка. Відтак їх може образити навіть якась дрібниця. Запам'ятався один симпатичний військовий із борідкою, який просто просився в кадр. Наводжу на нього фотокамеру, і в цей час він буквально стає на дибиги, мовляв, мене не з того ракурсу фотографуєш. Річ у тому, що той боець мав поранення, відповідно, в нього була деформована щока. Тож він, не церемонячись, виплеснув на мене свої негативні емоції — звинуватив у тому, чого я не тільки не робив, а й на думці не мав. Я почав виправ-

ОБ'ЄКТИВНИЙ

Енциклопедія війни
фотохудожника
Костянтина Бобрищева
сповнена чорно-білого
болю

довуватися. А в підсумку фотознімка, на жаль, так і не вийшло.

Озброївшись фотоапаратом, побував у багатьох «гарячих» точках

«Мій домашній улюбленець Зевс, якого привіз із зони АТО/ООС, досі боїться салютів або якихось інших різких звуків», — ділиться Костянтин Бобрищев. Я не знаю цієї історії, тож прошу її розказати. «Якось на фронті за мною ув'язалося цуцення. Я його погладив і пішов собі знімати. Повертаюся, а воно сидить на тому ж місці, неначе мене чекає. Іще раз його погла-

див і знову відлучився. Повернувся, а воно знову тут — лащить до мене й дивиться такими відданими очима. Звісно ж, я не витримав. Ну гаразд, кажу, якщо хочеш, будеш у мене жити. Із тих пір песик став моїм справжнім другом. Оскільки він унікальний, я назвав його Зевсом. У нього дивовижний погляд — мов у людини. Він без жодного слова розуміє стан моєї душі».

Костянтин Васильович особливо не афішує, що, озброївшись фотоапаратом, побував у багатьох «гарячих» точках, де, як він говорить, «земля зміщувалася з небом, вода — з кров'ю, життя — зі смертю», зок-

рема неподалік Донецького аеропорту. А в Авдіївці одного разу став свідком обстрілу з боку противника — довелося разом із бійцями ховатися в окопі. Тільки в перші дні там, майже на передовій, було, зізнається, страшно. А потім... Людська ж психіка влаштована так, що ми звикаємо до найстрашнішого. Можливо, тому його світлини з фронту напрочуд сильні й реалістичні — нерідко вони перехоплюють подих і змушують наше серце битися частіше.

Однак війна — не лише там, де стріляють, вона торкнулася кожного з нас, вона поряд, хоч і перебуваємо не так близько від фронту, адже в когось із наших близьких, знайомих воює чоловік, батько чи брат, а хтось ховає своїх рідних... Костянтин Бобрищев, до речі, утверджує, що правду життя, не боїться робити світлини з церемонії поховань загиблих бійців. А ще на його фотознімках зображені як поранені, так і полегли на полі бою воїни. Один із підписів змушує серце завмерти в німій тузі: «Нехай десь там, у високому небі, стрепенеться його українська душа...» Відштовхуючись від трагічних подій на сході України, майстер піднімається до узагальнення. Невипадково серед його героїв бачимо не лише вояків із нинішнього фронту, а й ветеранів Другої світової, інших людей, долі яких так чи інакше обпечені полум'ям війни.

«Учора отримала книгу Костянтина Бобрищева «В серці кричить війна», в якій люди піднесені так само високо, як бані храмів, — поділилася своїм відгуком на свіже видання поетеса з Лубен Раїса Шлотникова. — Тут зовсім немає можновладців, тут правда звичайної — як ми з вами — людини. Боляче... І страшно! А хіба буває війна без страху? І навіть якщо якась світлина не з Донбасу, не з передової, вона говорить, озивається до нас, нині суціль, чи й справді кричить, щоб почуло кожне серце... Хтось же повинен у цьому світі відчувати... Поба-

ПОГЛЯД

Фото з книги фотосесій Костянтина Бобрищева «В серці кричить війна».

чити на чорно-білих фотографіях глибину суті близького свого й збагнути того, кому таки справді не просто йти кривавою дорогою війни... Фотографії, на яких майже не осягаються пори року... Якесь вічне чорно-біле міжсезоння війни світоглядів, війни в серцях, війни на Донбасі... Дякую Костянтину Бобрищеву за роботу й емоції, якими ділюся».

У кожному герої намагається розгледіти душу

«У цій книзі — уся моя душа, — зізнається Костянтин Васильович. — Зараз фотографує багато хто. Але людину, точніше, її душу, знімають небагато фотографів. Борис Олійник якось зауважив, що я в кожному своєму герої насамперед намагаюся розгледіти душу. Дуже пишаюся цією оцінкою, хоч насправді навіть не намагаюся — це від-

бувається само собою, на підсвідомому рівні. Інакше просто не можу. Мій батько завжди говорив: у житті треба займатися тим, до чого тягнеться твоя душа. І я дякую Богу за те, що люблю фотосправу, щоразу радію зустрічі з цікавою людиною, яку хочеться зняти. До речі, пам'ятаю кожного, кого фотографував і п'ять, і десять років тому. Особливо ж люблю спіймати в кадрі емоції літніх людей, тих, хто відчув справжній смак життя».

Як ви вже зрозуміли, усі фотознімки, що ввійшли до книги, чорно-білі. Костянтин Бобрищев віддає перевагу монохромній фотографії не лише тому, що вона вже багато років лишається основним фототрендом. Чорно-біле фото найперше дає йому змогу передати всю глибину почуттів, відобразити всю гаму емоцій людини. «Війна й мир, світло й темрява, доб-

ро і зло... Чорне й біле, на думку фотохудожника, допомагає сконцентруватися на головному, не відволікає на другорядне, кристалізує сутність кадру, додає йому глибини. Власне, життя країни у стані війни, близьке до відсутності різнобарв'я, — це наше сьогоднішнє», — слушно зауважує журналіст Олена Харківець. Окрім усього, до багатьох фотографій у книзі вміщено текстовий супровід, зроблений автором від руки. Чому він так вирішив?

«З однією метою, — вносить ясність Костянтин Бобрищев. — Щоб ніхто й ніколи випадково не зробив корекції моїх думок. До того ж, така подача матеріалу є рідкісною і, як на мене, цікавою, виразною. От я й вирішив, що так буде найдоцільніше. До речі, там є, мабуть, аж занадто крамольні думки стосовно войовничого Володимира Путіна й того, що роблять

російські військові на Донбасі. Та й загалом ця книга є свого роду енциклопедією війни. Основна моя мета чи, як модно зараз казати, місія — нічого не забути. Дехто може запитати: чому для розповіді про нинішню війну я обрав фотографію? Та тому, що ніщо написане за достовірністю не може зрівнятися з фото».

Епіграфом до книги світлин слугують слова: «Свою роль як фотографа вбачаю в тому, щоб змусити людей думати...» Її вже встигли помітити, більше того, вона посіла перше місце в номінації «Культура і мистецтво» щорічного обласного конкурсу «Краща книга Полтавщини». Автор вдячний за сприяння у виданні цієї книги меценатам Миколі Андрієнку, Івану Байбарі, Анатолію Таранушичу, Віталію Марченку, особлива ж дяка — народному депутату України Костянтину Касаю. ■

Вадим ПЕПА
Київ

Вічність благословляла єдинокровні племена українського роду об'єднуватися, щоб у VIII ст. заявити про себе на міжнародній арені українським народом. Зароджувався український етнос із першими словами своєї мови у всесвітньо відомій Мізинській археологічній культурі на вищому березі річки Десна. А це понад XXIII-XIV тисячоліття до нової ери. Правічне охоплювало басейни всіх річок, які донині течуть на обширах правічної Матері-Землі.

Матеріальні й духовні здобутки мисливців на мамонтів, північних оленів, носорогів та іншу крупну звірину вповні успадкувала не менш значуща Трипільська археологічна культура. Сім тисяч років тому українські пращури після полювань, риболовлі та збирання дармових плодів земних приступили до орання-сіяння та вирощування жита, пшениці й усякої пашниці. Відтоді вони одні з перших на третій від Сонця життєдайній планеті рільники, «георгос» по-грецькому — землероби, а по-українському — хлібороби й навіть гречкосії.

Син старовинного козацького роду, відомий свого часу адвокат і громадський діяч Микола Міхновський чи ж не справедливо зауважував: «Ми боремося проти чужинців не тому, що вони чужоземці, а тому, що вони експлуататори». З надією на світлішу долю поневолених опублікував 1900 р. у Львові брошуру «Самостійна Україна». Запам'ятаймо заповідане непохитним борцем за волю рідного народу: «Українська нація мусить скинути панування чужинців, бо вони огиджують саму душу нації... Над нами висить чорний стяг, а на ньому написано: смерть політична, смерть національна, смерть культурна для української нації! І от посеред таких лихих обставин

■ ПРОБІ!

«Який невдаха той народ, котрий таке дозволив...»

Дискусії довкола державної мови

ми зійшлися до купи, ми згромадилися в одну сім'ю, перейняті великим болем та жалем до тих страждань, що вщерть наповнили народну душу... Ми виписали на прапорі: одна, єдина, нероздільна, вільна, самостійна Україна...»

12 вересня 1903 р. на урочисте відкриття пам'ятника І. Котляревському в Полтаві зібрався цвіт волелюбного волевиавлення: Дмитро Багалій, Микола Аркас, Сергій Єфремов, Михайло Коцюбинський, Микола Лисенко, Панас Мирний, Олександр Олесь, Олена Пчілка, Василь Стефаник, Леся Україна, Гнат Хоткевич... Заздалегідь проінструктовані жандарми нищпорили, як щурі, осквернюючи повітря імперським суржилом. Присутній на офіційному заході всевладний високопосадовець попередив про заборону виголошувати промови «малоросійським наречіем». Циркуляр міністра внутрішніх справ застерігав: «Українського языка не было, нет и быть не может, а кто этого не понимает — враг России». Підготовлені для цензури тексти виступів українські патріоти демонстративно порвали на очах у публіки, висловлюючи невтримне обурення. Показали присутнім порожні теки. Микола Міхновський накинувся на імперського прислужника з таким гнівом, що царський посіпака

знепритомнів. Ненависть до одвічного українського слова потьмарювала обрій, як чорна градова хмара.

Всесвітньо відомий мислитель Мачхатма Ганді, пам'ятник якому височіє віднедавна в Києві, жертвував власним добробутом заради визволення Індії від англійських колонізаторів. Зі знанням справи провіщав: «Інтелігенція, вихована окупантом, є найбільшим ворогом свого народу». На лихо, знаходяться доморощені переродженці, які підспівують ненависникам української мови, відступаються від заповіданого провісниками святої волі.

Кремлівські агенти зі шкури лізуть, щоб розпалювати в Україні розбрат, зіптовхувати лобами одних із другими. Поділяй і владарюй — така вавка в головах ненаситних. Для сучасності в Україні, мабуть, було б забагато честі звеличувати її як якусь еру чи епоху. Скоріше, це період ненажерливості. А конкретно — панування ненажер у Євразії. Маючи на мислі хижацьке розкрадання казни, підступні втягують суспільство в дискусії довкола святого права українського народу на державну мову на справіку рідній Матері-Землі, ні від кого не загарбаній, не колонізованій. На лихо, в суперечках із піною на губах не тільки в супротив-

ників будь-чого українського, а й у їхніх опонентів не повертається язик указувати на те, що під кремлівським контролем найменші українські прояви задихаються в чаду ненависті, утисків, переслідувань. В окупованому Криму не залишилося жодної української школи, жодного вищого навчального закладу, жодного театру. Відібрано, ліквідовано, щоб не було й пам'яті, православні українські церкви. В окупованих ОРДЛО скасовано статус української мови як державної. Чорносотенний розгул накриває уцент розорену територію, просякнуту до самої магми жертвовною козацькою кров'ю.

Демографічна ситуація в Україні надзвичайно загрозлива. Смертність більш ніж удвічі перевищує народжуваність. Злостиві втовкмачують у темні голови, що до кінця століття животітиме тут 17 мільйонів наче ж вищих створінь. Ученим розібратися б, для кого ж вивільняється «життєвий простір»? Мимоволі спадає на думку проречене у XVIII ст. шотландським поетом Робертом Бернсом: «Який же жалюгідний блазень в ролі короля! Який невдаха той народ, котрий таке дозволив!» А понад усе збутихся б пророцтву від щирої в усіх її помислах Лесі Українки: «Будем жити! Геть думи сумні!» ■

■ БОЖЕ Ж МІЙ!

У них Господь російської національності

Земля українська — а Лавра чия?

Ісидор СОЯ
Коломия

У газеті «Україна молода» за 13-14 листопада минулого року було надруковано про збір підписів за те, щоб Почаївську лавру, яку використовує Московський патріархат, передали в користування Православній церкві України (ПЦУ). Вважаю такі вимоги і дії вкрай необхідними, своєчасними і справедливими.

Моє враження про Почаївську лавру як про духовну святиню склалося ще в дитинстві, коли жителі села, де я народився, переважно жінки, ходили на прощу до Лаври і розповідали про свої враження і переживання.

Я ж відвідав Почаївську лавру 19-20 травня 2007 року. Уже під час реєстрації прибулих, яку проводила жінка в одязі монахині, здивувало, що вона говорить з усіма російською мовою, хоча всі прибулі розмовляли з нею українською. Я подумав, що вона, мабуть, із Росії. Та на другий день, коли я харчувався у лаврській трапезній, був здивований тим, що жінки й дівчата, які працювали на кухні і в залі їдальні, всі розмовляли російською, хоча самі були жительками Почаєва і навколишніх сіл, де, звісно, всі розмовляють тільки українською, російська для них неприродна, адже вдома, в побуті вони спілкуються рідною мовою.

Виявилось, що правителі Лаври вимагають, щоб усі працівники говорили на роботі тільки російською, і досить прискіпливо за цим слідкували. Подумалось: Почаївська лавра не духовна святиня, а об'єкт політичної структури. Із сумом пригадався вислів одного з російських царів: «Там, где ступил русский сапог, — там Россия». Невже цей чобіт не сходявся?

Свято-Успенська Почаївська лавра побудована українцями і розташована на українській землі. Вона належить українцям, і їм встановлювати свої порядки в ній. ■

Циклони принесли Україні сильні хурделиці та замети на дорогах. Проте є сподівання, що вони ж стануть і запорукою майбутніх хороших урожаїв...

Микола ЦИВІРКО
Київ

Минуло кілька літ і зим,
поки в садів цвітіння час
уздрів я врешті: не кизил,
а інше щось росте у нас.
В бувальцях булий садівник
давно б помітив прикрість цю —
різновидові бузини
рости не дав би й пагінцю...
Удруге помилився я,
коли ножівку взяв до рук...

■ ПОЛІТПАРНАС

«Неопалима» бузина

«Нікчемність і мізерність пня, —
сказав мені тут мудрий крук, —
нехай в оману не введе!
Бо ж Бузиновий чорт не спить!
Він день і ніч шукає: «Де?» —
і схованку займе умить!»
«То що ж робити?» — «Пень корчуй!

Коріння геть спали усе!
Ще й прикажи при цьому: «Цур!»...
Який там чорт!? Що він несе?!
...Про цей випадок нагадав
язик професорки. Вона,
мов пролетарський стяг, руда...
«Неопалима» бузина...

Мирослава КРУК

■ АКТУАЛЬНО

Рання діагностика рятує життя

4 лютого — Всесвітній день боротьби з онкологічними захворюваннями

Профілактичні огляди у фахівця допоможуть виявити проблему на ранній стадії.

Фото з сайта phc-pl.com.ua.

Цього тижня у світі «прицільно» говорять про рак. 4 лютого міжнародна громадськість відзначає Всесвітній день боротьби з онкологічними недугами. Цю дату «Міжнародний союз із боротьби з онкологічними захворюваннями» (UICC) затвердив 2006 року не тільки для того, аби привернути увагу до проблеми, а й щоб виробити спільні рішення для боротьби з раком. Адже це одна з найбільших загроз сучасності.

Як свідчить світова медична статистика, щорічно 60 мільйонів людей помирають від неінфекційних захворювань, насамперед — від серцево-судинних, онкологічних, респіраторних недуг, діабету. Онкологічна патологія є причиною більш як 15% усіх смертельних випадків в Україні і поступається за цим показником лише серцево-судинним захворюванням. Щорічно в нашій країні реєструють близько 160 тисяч хворих, у яких уперше виявлено ознаки злоякісних недуг.

У 35% випадків рак провокують фактори зовнішнього середовища та продукти харчування, що містять канцерогени, і в 30% — вживання тютюнових виробів. Результати епідеміологічних досліджень доводять: сигаретний дим містить понад 70 агресивних канцерогенів, які призводять до онкологічних захворювань, зокрема раку легенів (у 90% випадків), порожнини рота і гортані (80%), підшлункової залози, сечового міхура тощо.

Фахівці наголошують, що понад 40 відсотків ракових захворювань можна було б попередити, якби людина дотримувалася

прописних правил здорового способу життя: відмовилася від шкідливих звичок (насамперед куріння), мала достатньо фізичної активності, дбала про збалансований і здоровий раціон, не зловживала засмагою, а також уважніше ставилася до власного здоров'я і не ігнорувала профілактичні огляди.

Скринінг — рання діагностика раку. Лікарі звертають увагу, що більшість пацієнтів, на жаль, приходять до фахівців уже на пізніх стадіях хвороби. «Я переконаний: якщо люди більше знали про недугу, розуміли переваги ранньої

діагностики, а також методи самообстеження, вони мали б більше шансів на повне одужання, а якість життя була б на порядок вищою, — переконаний керівник проекту «Здоров'я молоді», хірург-маммолог Київського міського клінічного ендокринологічного центру, член Європейської асоціації медичних онкологів (ESMO) Ігор Ковальчук. — Медична статистика свідчить, що діагностика та скринінг рятує життя людей. Водночас маємо говорити про фактори ризику: регулярне паління, яке в 35-40 разів підвищує ризик онко-

■ ДО РЕЧІ

Всесвітньо відома американська клініка Mayo Clinic дає 7 порад щодо профілактики раку:

1. Відмовитися від тютюнопаління.
2. Дотримуватися здорового і правильного харчування (наприклад, жінки, які дотримуються середземноморської дієти з додаванням оливкової олії і горіхів, можуть мати менший ризик розвитку раку молочної залози).
3. Бути фізично активним і підтримувати нормальну масу тіла.
4. Захищати свою шкіру від негативного впливу сонячних променів.
5. Проходити вакцинацію проти вірусу гепатиту В і вірусу папіломи людини (ВПЛ — одна з основних причин раку шийки матки у жінок).
6. Уникати незахищених статевих контактів, а також не вживати наркотичні речовини.
7. Проходити регулярні медичні огляди.

Ці прості поради справді рятує життя мільйонам людей у світі.

логічних недуг; надлишкова вага й ожиріння, які також провокують розвиток злоякісних недуг. А ще — регулярна фізична перевтома, психічні перевантаження, невмотивовані дієти — все це відчутно б'є по здоров'ю». ■

■ ЗАСТОРОГИ

Не просто шкідливі звички...

Чому дивитися телевізор, «заїдаючи враження» бутербродом, може мати негативний вплив на здоров'я

Інна САВИЦЬКА

Про те, що читати лежачи шкідливо, знають, напевне, всі. Водночас лікарі нагадують про ще три застороги — чого не варто робити у «горизонтальному положенні». Отже, фахівці не радять:

1. Дивитися телевізор лежачи. Адже в такому разі відбувається здавлення артерій у шийному відділі хребта, зростає навантаження на нього, розтягуються м'язи шиї. Любителі такої пози постійно нарікають на головні болі, скаржаться, що не можуть повернути голову без дискомфорту. Аби не зашкодити здоров'ю, дивіться телевізор сидячи, відкинувшись прямою спиною на спинку крісла або дивана. Екран має бути на рівні очей або трохи нижче. Але точно — не вище.

2. Їсти, сидячи на дивані. За висотою диван і столик перед ним приблизно однакові. І якщо сісти, поставивши перед собою тарілку і почати їсти (вступившись при цьому в телевізор), то поза буде вбивчою для всіх відділів хребта. Краще їсти в тій же позі, яку лікарі рекомендують для роботи за столом: спина пряма, плечі опущені. І не переглядаючи при цьому телевізор, ясна річ.

3. Сидіти, закинувши ногу на ногу. Це «класика жанру», яка призводить до здавлення судин і порушення кровообігу в малому тазу та нижніх кінцівках. І ще це — прямий шлях до розвитку варикозу. Сидіти, підклавши під себе ногу, шкідливо з тієї ж причини. Але саме в такій позі люди зазвичай сидять за обіднім чи письмовим столом і кажуть, що їм так «комфортніше, зручніше». У реальності це означає, що стілець або стіл не підходять їм за висотою. Краще сидіти, закинувши ноги вище, — не дуже красиво, однак корисно для кровообігу. ■

Лесья ХОРОЛЬСЬКА

■ ЗВЕРНІТЬ УВАГУ

І голос став «підозріло хрипким»...

Депресія, тривожність і постійна втома можуть свідчити про проблеми зі щитоподібною залозою

гіпотиріоз. І навпаки, надто активна робота залози — гіпертириоз — часто провокує стрімку втрату ваги.

3. Депресія і тривожність. Панічні розлади, депресія, тривожність можуть виникати через проблеми з щитоподібною залозою, кажуть лікарі. При цьому гіпотиріоз викликає депресію, а гіпертириоз — панічні атаки і тривожність.

4. Порушення менструального циклу. Такий симптом проблем зі «щитовидкою» для жінок дуже характерний. Порушення циклу, нерегулярні, більш тривалі, болісні місячні можуть свідчити про гіпотиріоз. При гіпертириозі менструація може минати швидше, рідше або й взагалі періодично зникати. Тож порушення циклу для жінки — серйозний привід, аби відвідати гінеколога.

5. Випадіння волосся. Порушення рівня гормонів унаслідок дисфункції «щитовидки» позначається на стані волосся. Воно не тільки випадає, а й стає сухими, ламається. І це стосується також брів та вій.

6. Постійне відчуття холоду або спекти. Якщо ви постійно мерзнете або відчуваєте приливи жару без явної причини, то майже на увазі: зміна рівня гормонів щитоподібною залозою в організмі впливає на здатність тіла регулювати свою тем-

Постійна втома може вказувати на проблеми зі щитоподібною залозою.

Фото з сайта pracysakremen.com.ua.

пературу. Постійно холодні кінцівки — ймовірний симптом гіпотиріозу. А в людей, яким постійно жарко, можливо, так проявляється гіпертириоз.

7. Хрипкий голос і дискомфорт у шиї. Незрозуміла хрипкість голосу, хрипіння і біль у шиї можуть свідчити про захворювання «щитовидки». Причому це стосується як дорослих, так і дітей. Запалення залози або зоб, коли цей орган збільшується у розмірах, цілком можуть викликати такі відчуття.

8. Проблеми зі шлунково-кишковим трактом. Закрепи, діареї, синдром подразненого кишечника також можуть свідчити про серйозні порушення в ро-

боті важливої залози. Адже гормони «щитовидки» впливають також на здатність організму перетравлювати їжу і виводити токсини.

9. Надмірна сухість шкіри. Брак води в організмі і неправильний сезонний догляд за шкірою найчастіше провокують сухість шкіри. Однак якщо шкірі бракує вологи — попри правильне харчування і косметичний догляд — причиною такого стану може бути гіпотиріоз. Це захворювання також може викликати такі стани шкіри, як лущення, зміна кольору, поява зморщок, екзема і ламкість нігтів.

10. Біль у м'язах та суглобах. Гіпоактивна щитоподібна залоза може призвести до слабкостей у кінцівках, болю у м'язах, у суглобах, до судом. Натомість гіперактивна залоза може викликати м'язову слабкість і втому — людям з такою проблемою важко навіть підніматися сходами або підвести руки над головою.

Наявність бодай однієї з цих ознак ще не означає, що ви маєте хвору щитоподібну залозу. Адже такі симптоми можуть свідчити і про низку інших захворювань. Однак не варто відкладати візиту до ендокринолога. Важливо пересвідчитися, що зі здоров'ям такої важливої для організму залози все гаразд. ■

МАЙСТЕР-КЛАС

Нема квітів — приготуй!

Рецепти квіткової випічки і «букетів» із овочів та м'яса від львів'янки Марти Левицької

Тетяна ЗІНЧЕНКО

Снігопади для господинь — ще той виклик! Бо ж і хочеться помилуватися казковістю снігових заметілей, і родині час приділити, і приготувати щось особливе — якраз до погоди і до настрою.

Якщо для настрою не вистачає квітів, це можна легко залагодити кількома діями на власній кухні, переконана Марта Левицька. Майстриня зі Львова, за освітою і в душі художниця, мисткиня, знайшла чудовий вихід своїй креативності, фантазіям і прояву любові до найрідніших — готувати квіти власноруч. Це — печиво, плячки, пироги, торти, а також канапки, млинці, салати і навіть м'ясо. З м'яса можна готувати м'ясних зайців — підказує мама трьох дітей і дружина Марта Левицька, наголошуючи на тому, що і дорослі, як малі, люблять смачні цікавинки.

У Марти багато квітів, навіть зараз. Вона охоче роздає поради про те, як поливати своїх кімнатних квітучих красенів, але обов'язково скаже при цьому, що й кремових квітів треба наробити, какао зварити і зібрати дітей за столом — оце вже буде усім квітникам квітник!

Тішуся чужому успіху

«Я дуже люблю творити квіти на тортах, зараз я за ними сумую, — розповідає про себе відома львівська кулінарка Марта Левицька. — Тішуся чужому успіху. Коли бачу, що хтось долає вершини, мені стає радісно від таких успіхів, люблю щирість та відвертість. У своїх тортах відчуваю поєднання смаків, як зовні, так і всередині».

Кулінарна майстриня радить створювати власні смаки — вчитися, брати цікаве з кулінарних досягнень, але «додавати власні лінії і штрихи». А час знайдеться, каже магуся Марта, бо родина і рідні — це добрі пріоритети, це настрої, затишок і привнесення добра у світ.

«Хочу найбільше, щоб усі були здорові, у кожного був достаток, родинне тепло, любов і взаємоповага, розуміння між собою. Трохи не до рецептів сказано, але це — найбільше бажання!» — каже Марта Левицька і ділиться рецептами — тими можливостями, діями, що доступні кожній господині, яка також сповідує ці цінності.

Тушкована капуста під кришкою

Тобто така, що тушкується в каструлі, а не в духовці. «З метою економії часу», — каже мама Марта, бо вивільнений від хатньої роботи час можна з приємністю приділити малечі: вони — найголовніші у її творчому всесвіті. — Займає мало часу, і дуже смачно».

Нам потрібно: головка капусти, 300-400 г м'яса, бажано жирнішого, велика цибулина, велика морква, олія для смаження, помідори, сметана, спеції.

Порізане на шматки м'ясо обсмажуємо на олії до золотистого кольору і складаємо в каструлю з товстим дном. Кладемо туди ж нарізану цибулю і потерту моркву, готуємо під кришкою, щоб овочі стали м'якими. Далі — нашатковану капусту, вливаємо на дно 100 г води, солимо, перчимо, кладемо лавровий лист і накриваємо кришкою. Час від часу перемішуємо, готуємо до готовності капусти, а це буде швидко. Заправляємо сметаною і помідорами чи соусом — що у вас є до смаку, додаємо спеції і те, що вам чи родині смакує з капустою. Але вона дуже смачна і так!

Універсальне тісто — смакуватиме з будь-чим!

«Це заварне тісто, з такого тіста я готую чебуреки, вареники, пельмені, ще й спробувала сосиски в тісті приготувати. Для сосисок і чебуреків воно

Печиво «Мадлен».

повинно бути замішане легше, ніж на вареники і пельмені», — коментує господиня рецепт, яким поділиться, але відразу наголошує, що це — безпрограшний варіант тіста.

Тісто: склянка окропу (200 мл), 2—2,5 склянки борошна, не більше, дрібка солі, 2 ст. л. олії.

Просіяти борошно, додати олію, сіль, залити окропом. Спочатку замісити виделкою чи ложкою, далі вимісити руками. Розкачати тоненько, нарізати смужки, обкрутити кожну сосиску. Смажити в невеликій кількості олії. Сосиску бажано розрізати на дві частини, щоб краще приготувалась. Цього тіста вистачить на 12 сосисок.

Сирники із секретним інгредієнтом

Із чим тільки не готують сирники: і з родзинками, і з малиною, і з ожиною, і з яблуками, і ще багато з чим. Марта Левицька пропонує як секретний інгредієнт узяти кокос, точніше — кокосову стружку. Господиня запевняє, що такі сирники вдаються дуже смачними, незвичними, оригінальними, їх дуже люблять діти. А особливо — дорослі діти, жартує кулінарка.

Для приготування: 1 кг сиру, 3-4 яйця, 2 ст. л. манки, 2 ст. л. крохмалю, 5 ст. л. цукру, 100 г кокосової стружки, пакетик ванільного цукру, олія для смаження, борошно для обкачування сирників.

Усі інгредієнти змішати разом, з готовою сумішшю зробити кульки, обкатати у борошні, підсмажити до рум'яної скоринки. Якщо у вас кокос дрібненький, тоді його візьміть менше як 100 г. Важливо: якщо сир сухий — рецепт такий, коли вологий — манки 3-4 ст. л. Готово, подавайте до столу.

Мадлен — смачний привіт із Франції!

Марта Левицька і сама захоплена смаком бісквітного печива «Мадлен». «Це печиво треба випікати у спеціальних формочках-мушлях, — розповідає господиня, — хоча його в деяких каф'ярнях Франції печуть так, як на фото, — кексиками, і подають до сніданку. Воно дуже смачне, головна родзинка такого печива — хрустка скоринка. Печиво буває з цедрою лимона або апельсина, ще є мигдалеве».

Потрібно: 3 яйця, 150 г цукру, 150 г масла 82,5%, 150 г борошна, цедра 1 лимона, ванілін, 1/2 ч. л. розпушувача.

Яйця збити з цукром до збільшення об'єму і побіління маси (добре збити), масло розтопити. Борошно просіяти, з'єднати з розпушувачем і цедрою лимона, ваніліном порціями всипати, акуратно вимішати з яєчною піною, також порціями влити топлене масло, з'єднати все разом. Можна випікати відразу, можна покласти в холодильник на годину, так шкірочка буде щільніша. Пекти при температурі 180°

З такого крему будь-які квіти вдаються.

Сирники з кокосом.

25-30 хв. (якщо кексиками — значно менше). Готові посипати цукровою пудрою. Вихід 14 кексів. Дуже гарних і дуже смачних!

Яблучний улюбленець

«Він — улюбленець нашої родини. Люблю додавати дуже багато яблук, він від того ще смачніший», — каже господиня і ділиться рецептом.

Для тіста: 500 г борошна, пачка маргарину, 5 жовтків, склянка цукру, 3 столові ложки з вершком сметани, пакетик розпушувача.

Замісити тісто, розділити на дві частини (меншу і більшу), з меншої скачати 4 кульки і покласти їх у морозилку. Більшу стелимо на форму, з тіста робимо бортики для яблук.

Для начинки: 1,7 кг яблук (приблизно 7 величезних). Яблука почистити, потерти на шатківничці.

Для білкової піни: 5 білків, склянка цукру, пакетик ванільного цукру, столова ложка крохмалю. Білки збиваємо з дрібкою солі, поступово додаємо цукор, збиваємо до твердих піків, вимішуємо з крохмалем.

Яблука викласти на тісто, посипати манкою, далі викласти білки, затерти тістом із морозилки. Пекти приблизно годину. Яблучна смакота готова!

І мальовничі кремові квіти

Такі квіти варті художнього полотна, їх навіть художники на картинах малюють. Утім Марта Левицька це знає не зі слів, оскільки є художницею, і взялася навчити бажаних готувати білковий заварний крем, яким вона декорує торти. Тобто з допомогою якого вона малює на тортах такі квіти, які створила її художня уява.

«Такий крем також підійде для трубочок, кошачків з пісочного тіста, — каже вона. — Склад продуктів тут дуже простий, головне — технологія приготування крему.

Усі інструменти повинні бути добре помиті й сухі, а яйця свіжі. Перш ніж приступити до роботи, ми зважуємо білки, цукор, міксер тримаємо на-

Марта Левицька.

Сосиски в тісті.

Тушкована капуста.

поготові. Час приготування крему — 20 хвилин».

Потрібно: білок 75 г, цукор 200 г, вода 60 мл, 1/4 ч. л. лимонної кислоти.

У каструлю з товстим дном наливаємо цукор, наливаємо воду і додаємо лимонну кислоту. Ставимо на середній вогонь, коли закипить, збиваємо температуру до мінімуму, варимо 8 хвилин (нічого не помішуємо), починаємо збивати білки на максимальній швидкості міксера, збиваємо 2 хв. Починаємо вливати тоненькою цівкою сироп, увесь час збиваємо, ще 10 хв. Тільки як почне відставати від стінок посуду, зупиняємося — готово. Крем має бути густим і стійким. Прикрашайте свої смаколики! Наприклад, бісквіт.

Пухкий до невагомості бісквіт

Господиня принагідно ділиться і рецептом його приготування. Погодьтеся, таку пухку смакоту обов'язково захочеться спекти, отож занотуємо рецепт.

Форма — 20 см
Потрібно: 6 яєць, 200 г борошна, 180 г цукру.

Білки трохи збити з дрібкою солі, далі додати цукор, збити до стійких піків, додати жовтки, ще раз збити. Просіяне борошно ввести порціями, вимішати лопаткою. Форму обгорнути з внутрішньої сторони пергаментом, тоді бісквіт буде рівенький, дно також стелимо. Пекти у розігрітій духовці при температурі 170° 30—35 хв. Як спекеться, переверніть його догори дном, тоді буде рівнішим.

«Хай вам вдається!» — бажає господиня зі Львова Марта Левицька. Смачного! ■

Джозеф Джойс
британський боксер**«Ми з Усиком уже зустрічалися в 2013 році в поєдинку світової боксерської серії. Тоді я ще не мав достатнього досвіду. Але цього разу, думаю, все буде інакше».**

Григорій ХАТА

Через новий спалах коронавірусної інфекції у світі організатори Відкритої першості Австралії на три тижні вирішили відкласти старт цьогорічного турніру в Мельбурні, водночас встановивши навколо нього неймовірні заходи епідеміологічної безпеки. Аби зменшити ймовірність завезення на Зелений континент коронавірусу, кваліфікацію «АО»-2021 вирішено було проводити за межами Австралії.

Ті ж тенісисти, хто потрапив до основної сітки змагань, останні два тижні січня провели на карантині. Водночас для частини учасників «Аустреліан оупен» ці обмеження перетворилися на сувору ізоляцію, правила котрої не дозволяли спортсменам і спортсменкам навіть залишати межі готельного номера.

По прильоті до Мельбуерна в тренера канадської тенісистки Б'янки Андрієску виявили коронавірус, після чого більше двох десятків осіб, які в літаку перебували з ним у близькому контакті, відбули до ізоляційного готелю на 14-денну ізоляцію.

«Я дотримувався всіх протоколів безпеки і необхідних процедур, отримав негативний тест за 72 години до вильоту, почував себе добре, коли сідав у літак. Сумно усвідомлювати, які наслідки чекають тих, хто разом зі мною летів цим рейсом», — сказав наставник Сільвен Брюно.

Серед тих, хто потрапив під суворі обмеження, була й третя ракетка українського жіночого тенісу Марта Костюк. Два тижні вона не мала можливості ви-

■ ТЕНІС

Вихід з ізоляції

Після завершення суворого карантину третя тенісистка України отримала можливість вийти на корт у Мельбурні

У першому колі Great Ocean Road Open Сергій Стаховський переграв росіянина Сафіулліна.

Фото з сайту tennisua.org.

ходити на корт, провівши цей час за зачиненими дверима.

У середу після тривалого простою Костюк змогла перевірити свої сили в протистоянні першого кола турніру WTA

Grampians Trophy проти Габрієли Дабровської з Канади.

Цей розіграш представники Жіночої тенісної асоціації організували спеціально для тих, кому довелося два тижні сидіти

в цілковитій ізоляції.

Кому ж із тенісисток пощастило без пригод потрапити до Австралії, ті в перший день лютого взялися боротися за Gippsland Trophy. Прима ук-

раїнського тенісу Еліна Світоліна, як третя «сіяна», свій шлях на цьому турнірі розпочала з другого кола, в якому впевнено переграла Андреа Петкович із Німеччини — 6:1, 6:4. Відзначимо, що обидва згадані турніри граються на кортах у «Мельбурн Парку», де вже 8 лютого розпочнуться матчі цьогорічного «Аустреліан оупен».

Там же впродовж минулих двох тижнів Світоліна і К* проводили дозволені епідеміологічним регламентом тренування. А згідно з ним, кожна з тенісисток перед приїздом до Мельбуерна мала право обрати собі з числа учасниць «АО»-2021 спаринг-партнерку. Вибір Світоліної впав на переможницю минулорічного «Ролан Гарроса» — талановиту польку Ігу Сьвонтек.

«Як тільки стало відомо про правила тренувань на карантині, ми відразу ж погодилися працювати разом у перший тиждень. У нас з Ігою різний стиль гри, і оскільки нам належить виступати на інших турнірах відразу після Australian Open, це прекрасна можливість потренуватися з хорошим гравцем. У нас відмінні стосунки. Думаю, це прекрасний вибір», — зазначила Світоліна.

Що ж стосується єдиного представника українського чоловічого тенісу на майбутньому «АО», то вперше за останні п'ять років в «основі» австралійського «шолома» грати-ме Сергій Стаховський.

За тиждень до його старту «Стах» так само в Мельбурні проводить розвідку боєм на турнірі ATP 250 Great Ocean Road Open. У першому колі він перегрвав росіянина Романа Сафіулліна — 6:7(5:7), 6:4, 6:3. ■

Григорій ХАТА

Відтоді, як український важковаговик Олександр Усик отримав статус обов'язкового претендента на чемпіонський пояс WBO, котрим володіє британець Ентоні Джошуа, у боксерському світі тривалий час намагалися розв'язати колізію, пов'язану з абсолютно різними бажаннями українського та британського бійців. Усик прагнув отримати прописане регламентом право на чемпіонський бій, Джошуа ж усіма силами йшов назустріч об'єднавчому протистоянню за звання абсолютного чемпіона з Тайсоном Ф'юрі.

Було зрозуміло, що для світового боксу поєдинок між Джошуа та Ф'юрі — це мегаподія, утім і просто відмахнутися від українця, порушивши свої ж норми, Світова боксерська організація не змогла.

Зрештою, у WBO знайшли вигідне для обох сторін рішення. Давши наприкінці січня добро на бій двох британців за абсолютну першість, там водночас санкціонували бій за звання «тимчасового» чемпіона світу між Усиком та Джо Джойсом. При цьому функціонери WBO чітко прописали подальші дії майбутніх переможців обох протистоянь.

Не пізніше, ніж через 180 днів, «тимчасовий» чемпіон повинен буде зустрітися з абсолютним чемпіоном світу. Якщо ж володар пояса WBO відмовиться зустрічатися з «тимчасовим» чемпіоном, то трофей автоматично перейде до рук претендента.

Ймовірність, що майбутній суперчемпіон відмовиться боксувати з володарем тимчасового чемпіонського пояса досить висока. Скажімо, Усика, попри його невеликий досвід боксування в суперважкому дивізіоні, від самого початку сприймають як дуже серйозного опонента. Персона Джозефа Джонса менш

■ БОКС

Тимчасові незручності

В Олександра Усика з'явився чіткий маршрут до чемпіонського пояса WBO у суперважкому дивізіоні

відома в профібоксі, утім 35-річний британець — срібний призер Олімпійських ігор-2016 — після початку своєї професійної кар'єри не програв ще жодного з 12 поєдинків.

Тож навряд чи одразу після коронації абсолютний чемпіон захоче ризикувати своїм статусом і наражатися на небажану поразку. Простіше буде віддати один із чотирьох поясів і продовжити купатися в променях абсолютної слави.

Хай там як, але такий розвиток подій — лише один із можливих варіантів історії.

Так само, як і немає 100-відсоткової впевненості в тому, що саме Олександр Усик буде на місці «тимчасового» чемпіона.

Щоправда, на думку експертів, українець має вдвічі більше шансів на виграш цього титулу. А найближчим часом команди Джойса та Усика повинні узгодити деталі бою й назвати його точну дату.

Питаннями організації наступного бою так само займаються й у команді Василя Ломаченка, котрий нещодавно, намагаючись стати абсолютним чемпіоном у легкій вазі, втратив усі свої чемпіонські трофеї.

Тепер його менеджер Егіс Клімас активно працює над тим, аби домовитися

Незабаром Олександр Усик зможе помагається за пояс «тимчасового» чемпіона світу.

Фото з сайту 24tv.ua

про бій-реванш із кривдиком Василя Теофімо Лопесом. Але, за відсутності прописаного в контракті на жовтневий бій пункту про повторний поєдинок, знайти порозуміння з американською стороною Ломаченку буде дуже не просто.

Однак подекуди, що простимулю-

вати бажання Лопеса на ще одне побачення з Ломаченком дуже прагнуть можливі люди з Катару. Утім, за словами промоутера українця Боба Арума, до завершення пандемії коронавірусу очікувати на проведення цього поєдинку не варто. ■

СІНЕМА

«Секс» повертається!

І не тільки в місто...

Дара ГАВАРРА

Любителям серіалу «Секс і місто» (в оригіналі «Секс у великому місті») можна радіти, адже після багатьох років очікування цьогоріч нарешті почнуться зйомки його продовження. Про це розповіла виконавиця ролі головної (чи однієї з головних, щоб нікому не було образливо) героїні міської саги Сара Джессіка Паркер. Продовження буде мати трошки іншу назву, а саме «І просто так...», проте яка різниця — головне, що глядачі побачать своїх улюблених героїв, правда, не всіх. Стало відомо, що одна з екранних подруг, роль якої виконувала Кім Кеттролл, буде відсутня у фільмі. Хто уважно слідкує за всіма новинами, які супроводжують серіал, знає, що між виконавицями головних ролей Сарою Джессікою та Кім уже давно пробігла чорна кішка, адже на початок зйомок пані Кеттролл була вже відомою і популярною актрисою, а пані Паркер відомою зробив саме серіал,

тож Кім справедливо зажадала отримувати такий самий гонорар за кожну серію, як і Сара Джессіка, тобто мільйон доларів. Проте виконавчим продюсером була саме Паркер, тому, як кажуть, хазяїн — барин. Кім не отримала бажаного, тож від подальших зйомок відмовилася, незважаючи на багаторазові вмовляння. А даремно, адже в новому серіалі вона з актрис отримуватиме по мільйону за серію. Проте принципи є принципи...

54-річна Сара Джессіка Паркер розповіла, що в новому серіалі йтиметься про нові виклики, які робить нам саме життя, а саме: про пандемію, політичні зміни в житті американського суспільства, соцмережі в житті кожного з нас. Не оминувла стрічку й політкоректність: поряд із головними героїнями будуть ще два нові персонажі — афроамериканка та азіатка. ■

Сара Джессіка Паркер.

Варка ВОНСОВИЧ

ОВВА!

Жадібність ффраера згубила

У китайців, правда, до згуби не дійшло

Вам, мабуть, доводилося бачити в аеропортах, як пасажери похапцем допивають напої, адже в салон із пляшками не пускають, чи зрізають цінники, щоб не платити мито на деякі товари. Щось подібне трапилося із чотирма друзями-китайцями, які поверталися з відрадження додому.

Пан Ван разом із товаришами був у службовій поїзді в місті Куньмін, що в китайській провінції Юньнань. Мабуть, гроші на відрадження скінчилися, а привезти гостинці рідним хотілося, тож чоловіки купили ящик апельсинів на чотирьох замість сувенірів. Та яким було їхнє розча-

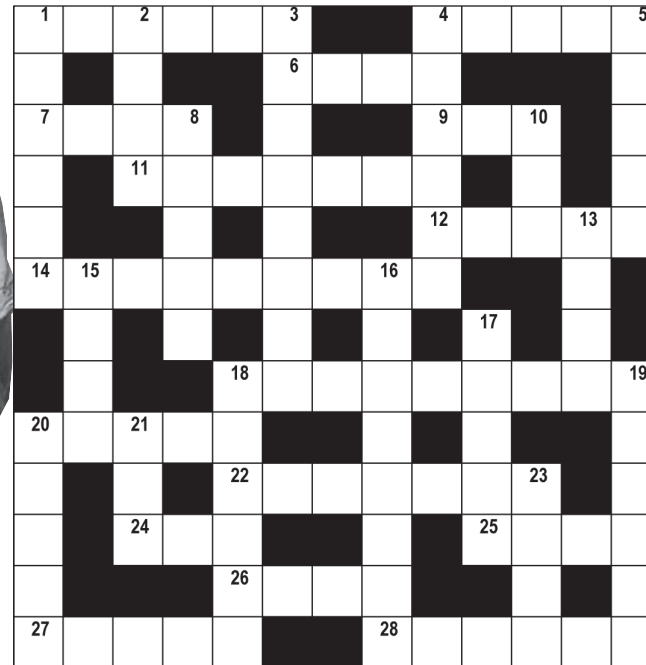
рування, коли виявилось, що в аеропорту доведеться ще раз платити за фрукти — цього разу як за додатковий багаж. Проста арифметика показала невтішну картину: 30 кг апельсинів коштувало 50 юанів (десь приблизно 220 грн), а в аеропорту за кожен зайвий кілограм потрібно заплатити по 10 юанів, тобто 300 юанів (1200 грн) за ящик! Чоловіки вирішили, що вигідніше з'їсти ті злощасні фрук-

ти, ніж перевозити їх за таку суму. Не довго думаючи, вони тут-таки й стали поїдати їх, а це, на хвилинку, — по 7 кг на брата! Трапеза зайняла в них усього якихось 20-30 хвилин, проте якими були наслідки...

Уже в салоні літака виявилось, що від фруктової кислоти в ротовій порожнині кожного з викирилися болучі виразки, тож вони записяглися в житті навіть не глянути

в бік цитрусових.

Що цікаво, відео, де китайці поїдають в аеропорту ящик апельсинів, стало вірусним у соцмережах. Під ним глядачі почали радити, як чинити в подібних ситуаціях: хтось пропонував розпакувати фрукти по всіх валізах друзів, хтось — роздати іншим пасажерам, а хто — просто викинути. Проте, як відомо, жадібність «ффраерів» (у цьому випадку скупердяїв) губить... ■

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №9

По горизонталі:

1. Правитель області, провінції у стародавній Персії та Мідії, який мав необмежену владу. 4. Молодший брат Ярослава Мудрого, який став одним із перших руських святих мучеників. 6. Морський рак. 7. Найменша частинка, з якої складається речовина. 9. Німфа, закохана в Нарциса, від якої лишився тільки голос. 11. Титул монарха в деяких країнах Близького і Середнього Сходу. 12. «Я єсть ..., якого правди сила ніким звойована ще не була» (Павло Тичина). 14. Український режисер-постановник, який зробив перші фестивалі «Червона рута» та «Вивих» у Львові, який несподівано помер. 18. Популярний сто років тому танець, різновид швидкого фокстроту. 20. Довга тепла куртка з капюшоном. 22. Криворізький футбольний клуб. 24. Гідротехнічна споруда для захисту акваторії від морських хвиль. 25. Механічний засіб регулювання рівня води на водоймах різного типу. 26. Хутряне взуття народів Півночі. 27. «Пливе ..., води повен, а весельце хлюп-хлюп, а весельце хлюп-хлюп» (народна пісня) 28. Британський таксист XIX століття.

По вертикалі:

1. Волосся зі шкірою — трофей американських індіанців. 2. Поетичний прийом. 3. Давня акушерка. 4. Неправда, фейк. 5. Найвищий колегіальний орган Руської православної церкви. 8. Знаменитий французький мим. 10. Представник народу аварів, який несподівано зник з історії. 13. Столиця Норвегії. 15. «Згинуть наші воріженьки, як... на сонці» (Гімн України). 16. Килимок, який стелять на лаву. 17. Надзвичайний і повноважний посол України в Лівані. 18. Фокусник, маг, відьмак. 19. Лікувальна мінеральна вода. 20. Птах, із яким порівнюють чоловіків, які люблять яскраво одягатися. 21. Алкогольний напій, який особливо шанували пірати. 23. Поетичний двобій. ■

Кросворд №8 від 2 лютого

ПРИКОЛИ

— Ірко, де ми?
— У витверезнику.
— До біса подробиці, в якому місті?

В адвокатській конторі:
— 300 гривень за два питання!
— обурюється клієнт, — чи не занадто це багато?
Адвокат сухо:
— Плюс 150 гривень за третє питання.

Борю, чому в тебе дитина не засинає?
— Не можу зрозуміти. Трясу брязкальцем, а вона не спить.

— Ти псуєш дитині слух, тряси скарбничкою.

Ізю, швидше сюди, тут бабусі Сарі погано, ви ж лікар, зробіть що-небудь!
— Я перепрошую, але я не лікар, а доктор археології.
— Так і бабусі Сарі вже давно не 18.

— Я хочу вам сказати, що тільки перша пляшка горілки коштує дорого, а потім ціна не має значення.

Практично живу на роботі, а зарплата маленька, як і раніше. Напевно, знімають за проживання.

ПОГОДА

4 лютого за прогнозами синоптиків

Київ: хмарно з проясненнями, помірний дощ. На дорогах місцями ожеледиця. Вітер південно-західний, 7-12 м/с. Температура вночі +1...+3, удень +3...+5.

Курорти Карпат: хмарно, невеликий дощ зі снігом. **Славське:** вночі +3...+5, удень +6...+8. **Яремче:** вночі +4...+6, удень +7...+9. **Міжгір'я:** вночі +2...+4, удень +5...+7. **Рахів:** уночі +2...+4, удень +4...+6.

2 лютого висота снігового покриву становила: **Дрогобич** — 2 см, **Стрий** — немає, **Славське** — 7 см, **Плай** — 56 см, **Міжгір'я** — 5 см, **Рахів** — 11 см, **Долина** — немає, **Івано-Франківськ** — немає, **Яремче** — 6 см, **Коломия** — 4 см, **Пожежевська** — 56 см.

сонячно

мінлива хмарність

хмарно

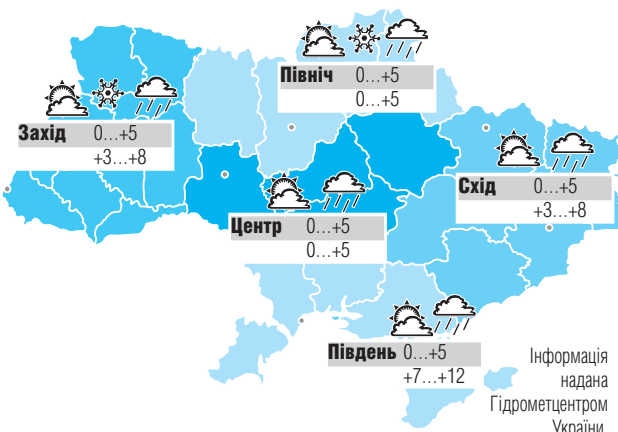
дощ

сніг

дощ, гроза

Інформація надана Гідрометцентром України.

Україна молода

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03047, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефони редакції: 044-361-62-61;
з мобільного: 094-926-32-61
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagmer@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець —
ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.
Комерційні публікації виходять під рубриками:
«Український виробник», «Позиція», «Банківська справа»,
«Фінансова експертиза», «Здоровенки були», «Це — працює!»,
«Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми»,
«Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння»,
«Вітаємо», «Любов і шана».
Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах: «Преса України» — у Києві Зам. 3009009 «Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок № 41 Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», Газета виходить у вівторок, середу, п'ятницю—суботу (спільний номер) Тираж 86734